

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

26

YASAMA YILI

2

SIRA SAYISI: 490

Bölge Adliye ve Bölge İdare Mahkemelerinin İşleyişinde Ortaya Çıkan Sorunların Giderilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı (1/839) ve Adalet Komisyonu Raporu

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda

“http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/sirasayi_sd.sorgu_baslangic” internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 1/839 Esas Numaralı Tasarının	
- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı	4
- Genel Gerekçesi	4
- Madde Gerekçeleri	6
• Alt Komisyon Raporu	16
• Muhalefet Şerhi	18
• Alt Komisyon Metni	22
• Adalet Komisyonu Raporu	27
• Muhalefet Şerhleri	30
• Tasarı Metni	45
• Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin	45

T.C.
Başbakanlık
Kanunlar ve Kararlar
Genel Müdürlüğü
Sayı: 31853594-101-1389-892

18/5/2017

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan ve Başkanlığımıza arzı Bakanlar Kurulu'nca 1/5/2017 tarihinde kararlaştırılan "Bölge Adliye ve Bölge İdare Mahkemelerinin İşleyişinde Ortaya Çıkan Sorunların Giderilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Binali Yıldırım
Başbakan

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYON (1/839)	
ESAS	Adalet Komisyonu

GENEL GEREKÇE

26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun ile adli yargı bakımından ülkemizin hukuk sistemine giren ve 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile ceza muhakemesi, 26/9/2004 tarihli ve 5236 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun ile de hukuk muhakemesi için ikinci derece yargılamayı öngören istinaf kanun yolu, hâkim ve Cumhuriyet savcısı ile fiziki kapasite eksikliğinin giderilmesi sonucunda 20 Temmuz 2016 tarihinde faaliyete geçirilmiştir. İdari yargı bakımından ise 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 6/1/1982 tarihli ve 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun ve 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununda yapılan düzenlemelerle istinaf kanun yolu kabul edilmiş ve bölge idare mahkemeleri de bölge adliye mahkemeleriyle birlikte aynı tarihte faaliyete geçmiştir.

Belirtilen hukuk reformuyla hak arama özgürlüğünün ve adil yargılanma hakkının temini bakımından hızlı ve etkili bir yargılamanın gerçekleştirilmesi için çok önemli bir adım atılmıştır. Bu şekilde ikinci kez olay yargılaması yapılarak ilk derece mahkemesinde yapılan yargılamada ve verilen kararda söz konusu olabilecek hukuki eksikliklerin maddi yönden de telafi edilmesi ve adalete hızlı erişimin sağlanması gerçekleştirilmektedir. Bölge adliye ve bölge idare mahkemelerinin faaliyete geçmesiyle ülkemizin de taraf olduğu İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmeye Ek 7 No'lu Protokolde yer verilen güvenceler güçlendirilmiştir.

Bölge adliye ve bölge idare mahkemelerinin faaliyete geçmesiyle, iki dereceli olan yargı sistemimiz üç dereceli hale gelmiş ve kişi özgürlüklerinin korunması bakımından daha teminatlı bir yapıya kavuşturulmuştur. Zira ilk derece mahkemelerince verilen kararlar, istinaf kanun yolunda hem hukuka uygunluk denetimine tabi tutulmakta hem de olay yargılaması yönünden denetlenerek gerektiğinde yeniden yargılama yapılması sağlanmaktadır. Bu suretle yargılama sürecinde meydana gelen hatalar en aza indirilerek maddi gerçeğe eksiksiz şekilde ulaştırılması amaçlanmaktadır.

Bölge adliye ve bölge idare mahkemelerinin faaliyete başladığı 20 Temmuz 2016 tarihinden bugüne kadar geçen kısa sürede, oldukça etkili ve hızlı çalıştığı ve bu şekilde kamusal memnuniyeti sağlamak yönünde önemli mesafe alındığı görülmektedir. Bununla birlikte usul hükümlerinin uygulanması ve teşkilat yapılanmasından ortaya çıkan birtakım aksaklıkların giderilmesini sağlayacak kanun değişikliklerinin yapılması gerekliliği ilgili paydaşlar tarafından dile getirilmektedir. Bu kapsamda hazırlanan Tasarıyla, bölge adliye ve bölge idare mahkemelerinin daha etkin ve verimli çalışmasının sağlanması amaçlanmaktadır.

Tasarıyla, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığında olduğu gibi bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin kesin nitelikteki kararlarına karşı, olası hukuka aykırılıkların giderilmesi amacıyla bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığına itiraz yetkisi verilmekte, ceza daireleri tarafından verilen kararlarda sanık lehine ortaya çıkan sonuçların, istinaf kanun yoluna başvurmayan diğer sanıklara sirayeti kabul edilmekte ve ceza dairelerinin hukuka aykırılığı düzelterek istinaf başvurusunun esastan reddine karar vereceği haller genişletilmektedir.

Ayrıca bölge adliye ve bölge idare mahkemelerinin teşkilat yapısında ortaya çıkan sorunların çözümü amacıyla bazı değişiklikler yapılmaktadır. Bu doğrultuda bölge adliye mahkemeleri başkanlar kurulu, ceza daireleri başkanlar kurulu ve hukuk daireleri başkanlar kurulu şeklinde ikiye ayrılmakta ve bu şekilde özellikle büyükşehirlerde kurulu olan bölge adliye mahkemelerinin karar alma süreçlerinin hızlandırılması amaçlanmaktadır.

Bu kapsamda, 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu ve 6087 sayılı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanununda bazı değişiklikler yapmak suretiyle, bölge adliye ve bölge idare mahkemelerinin işleyişinde uygulamada ortaya çıkan birtakım farklılıkların giderilmesi ve karşılaşılan sorunların çözümlenmesi amaçlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Madde ile, bölge idare mahkemesi başkanının görevleri arasına yeni görevler eklenmekte ve bölge adliye mahkemesi başkanının görevleriyle uyum sağlanmaktadır. Buna göre mahkeme başkanına, kendisine doğrudan bağlı olarak görev yapan personel hakkında disiplin cezası uygulama yetkisi verilmektedir. Bununla birlikte 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanununun 3/C maddesinde bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun görevleri arasında sayılan hukuki veya fiili nedenlerle bir dairenin kendi üyeleri ile toplanamadığı hâllerde ilgisine göre diğer dairelerden üye görevlendirme görevi, mahkeme başkanına verilmektedir. Özellikle daire sayısı fazla olan bölge idare mahkemelerinde başkanlar kurulunun toplanmasındaki zorluk nedeniyle üye görevlendirmenin en seri şekilde yapılarak dairelerdeki işleyişin aksamasının önüne geçilmesi amacıyla bu görev bölge idare mahkemesi başkanına verilmektedir.

2576 sayılı Kanunun mevcut halinde bölge idare mahkemesi daire başkanları ve üyelerin görevleri düzenlenmemiştir. Bu durum, yetki karmaşasına ve birtakım tereddütlere neden olmaktadır. Bu doğrultuda 3/B maddesine eklenen fıkralarla daire başkanlarının ve üyelerin görevleri 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun hükümlerine benzer şekilde düzenlenmektedir.

Bölge idare mahkemesi başkanı bir dairenin başkanı ve aynı zamanda adalet komisyonunun da başkanıdır. 2576 sayılı Kanununun 3/F maddesinde daire başkanına vekâlet edecek üyenin ve 3/G maddesinde komisyon başkanlığına vekâlet edecek komisyon üyesinin belirlenmiş olmasına karşın bölge idare mahkemesi başkanının bu görevleri dışındaki görevleri yönünden kendisine kimin vekâlet edeceği belli değildir. Maddeye eklenmesi öngörülen dördüncü fıkrayla, bölge idare mahkemesi başkanının yokluğunda, dairedeki ve komisyondaki görevleri hariç olmak üzere, kıdemli daire başkanının mahkeme başkanına vekâlet edeceği hüküm altına alınmaktadır.

MADDE 2- Tasarı ile, 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanununun 3/D maddesi ile 6087 sayılı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanununun 9 uncu maddesinde yapılan düzenlemelerle bölge adliye ve bölge idare mahkemelerinin daireleri arasındaki iş bölümünü belirleme görevinin Hâkimler ve Savcılar Kuruluna verilmesinin öngörülmesine bağlı olarak bu görev, 2576 sayılı Kanununun 3/C maddesinin dördüncü fıkrasının (a) bendinde yapılan değişiklikle bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun görevleri arasından çıkarılmaktadır. Ancak başkanlar kurulu, daireler arasında çıkan iş bölümü uyuşmazlıklarını karara bağlamaya devam edecektir.

Madde ile ayrıca, hukuki veya fiili nedenlerle bir dairenin kendi üyeleri ile toplanamadığı hâllerde ilgisine göre diğer dairelerden üye görevlendirme görevi, 2576 sayılı Kanununun 3/B maddesinde yapılan düzenlemeyle mahkeme başkanına verildiğinden başkanlar kurulunun görevleri arasından çıkarılmaktadır.

MADDE 3- İdarece tesis edilmiş işlem veya kararların birden fazla konuyu ihtiva edebilmesi, bir davada iki farklı dairenin görevine giren uyuşmazlıkların doğmasına sebep olabilmektedir. Bu durum, uyuşmazlığın en doğru şekilde çözümlenebilmesi için kendi görev alanlarında ihtisaslaşan iki dairenin bir araya gelerek karar vermeleri zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır.

Bu doğrultuda maddeye eklenmesi öngörülen ikinci fıkra ile, Danıştayda olduğu gibi uyuşmazlığın konusunun iki dairenin görevine girmesi halinde davanın, ilgili dairenin isteği üzerine bu dairelerin birlikte yapacağı toplantıda karara bağlanabilmesi öngörülmektedir. Bu durumda, daire başkanlarından sadece kıdemli olan toplantıya katılacak ve toplantıya başkanlık edecektir. Bu halde diğer daire başkanı bu toplantılara katılamayacağı için müşterek heyet beş kişiden oluşacaktır. Kararlar oyçokluğuyla alınacak ve dosya istemde bulunan dairenin esas ve karar numarasını alacaktır.

Maddeye eklenmesi öngörülen üçüncü fıkra ile, bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki iş bölümünü belirleme görevi, uygulama birliğinin sağlanması amacıyla Hâkimler ve Savcılar Kuruluna verilmektedir. Buna göre Hâkimler ve Savcılar Kurulu, ilk derece mahkemelerinde ihtisaslaşmanın sağlanması amacıyla iş dağılımını belirleyebilmesinin yanı sıra bölge idare mahkemelerinde de daireler arasındaki iş bölümünü belirleyecektir.

MADDE 4- Tasarı ile, 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanunun 3/B ve 3/C maddelerinde yapılması öngörülen değişiklikle, bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun görevleri arasında sayılan hukuki veya fiili nedenlerle bir dairenin kendi üyeleri ile toplanmadığı hâllerde ilgisine göre diğer dairelerden üye görevlendirme görevi bölge idare mahkemesi başkanına verildiğinden madde ile bu değişikliğe uyum sağlamak amacıyla 2576 sayılı Kanunun 3/F maddesinin ikinci fıkrasında değişiklik yapılmaktadır.

MADDE 5- 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 20 nci maddesinin mevcut altıncı fıkrasında, dava dosyasında eksik olan bilgi ve belgelerin istenmesi ile ek süre verilmesine ilişkin ara kararların mahkeme başkanı veya dosyanın havale edildiği üye tarafından yapılabileceği hükme bağlanmıştır. Bölge idare mahkemelerinin istinaf mahkemesi olarak yapılandırılmış olması karşısında aynı hususlara ilişkin ara kararların daire başkanı veya üyelerden biri tarafından yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Bu doğrultuda altıncı fıkrada yapılan değişiklik ile, söz konusu ara kararların bölge idare mahkemesi daire başkanı veya dosyanın havale edildiği üye tarafından yapılabilmesine imkân sağlanmaktadır. Böylece davaların daha kısa sürede çözümlenmesi sağlanmış olacaktır.

MADDE 6- 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 27 nci maddesinin yedinci fıkrasına göre yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlara karşı taraflarca Danıştay İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurullarına veya bölge idare mahkemesine itiraz edildiğinde itiraz mercileri, dosyaların kendilerine gelişinden itibaren yedi gün içinde itiraz hakkında bir karar vermekle yükümlüdürler. Ancak dosyada eksiklik bulunması halinde, itiraz mercilerinin yedi gün içinde bu eksikliği tamamlamaları çoğu zaman mümkün olmadığı gibi uygulamada dosyadaki eksikliklerin tamamlanmasına karar verip veremeyecekleri yönünde de tereddütler bulunmaktadır.

Madde ile, dosyadaki mevcut bilgi ve belgelere göre itiraz hususunda karar verilmesinin mümkün olmadığını düşünen itiraz mercilerinin itiraza konu kararı kaldırıp, eksiklikler tamamlandıktan sonra yeni bir karar verilmek üzere dosyayı dairesine veya mahkemesine gönderme yetkisinin olduğu hükme bağlanmaktadır. Dairenin veya mahkemenin eksiklikleri tamamladıktan sonra yürütmenin durdurulması istemi hakkında vereceği yeni karara tarafların itiraz etmesi halinde itiraz merciince yeniden karar verilecektir.

MADDE 7- 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 45 inci maddesinin mevcut birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “aksine hüküm bulunsa” ibaresi nedeniyle başka kanunlarda idare ve vergi mahkemeleri kararlarının kesin olduğu hükme bağlanan uyumsuzluklara da istinaf kanun yolunun açıldığı yönünde oluşabilecek yanlış değerlendirmelerin önüne geçmek amacıyla söz konusu ibare “farklı bir kanun yolu öngörülmüş olsa” şeklinde değiştirilmektedir. Böylece başka kanunlarda herhangi bir kanun yolu öngörülen, yani verilen kararın kesin olmadığı uyumsuzluklar bakımından istinaf yoluna başvurulabileceği vurgulanmaktadır.

Maddenin altıncı fıkrasında, bölge idare mahkemelerinin 46 ncı maddeye göre temyize açık olmayan kararlarının kesin olduğu hükme bağlanmakla birlikte, bu kararların tebligatlarının hangi mahkeme tarafından yapılacağı ve bu dosyaların nerede muhafaza edileceğine ilişkin açık bir hüküm bulunmamaktadır. Madde ile uygulamada ortaya çıkan tereddütlerin giderilmesi amacıyla, bölge idare mahkemelerinin temyize açık olmayan, bir başka deyişle kesin olan kararlarının dosyayla birlikte kararı veren ilk derece mahkemesine gönderileceği, bu kararların tebligatının ilk derece mahkemelerince yedi gün içinde yapılacağı açıklığa kavuşturulmaktadır. Bu halde dosyalar, ilk derece mahkemelerinde muhafaza edilecektir.

MADDE 8- 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49 uncu maddesine göre temyiz incelemesi sonucunda Danıştay, kararı hukuka uygun bulması halinde kararın onanmasına, karar sonucu hukuka uygun olmakla birlikte gösterilen gerekçeyi doğru bulmaması veya eksik bulması halinde kararın gerekçesinin değiştirilerek onanmasına, kararda yeniden yargılama yapılmasını gerektirmeyen ancak düzeltilmesi mümkün maddi hatalar ile eksikliklerin bulunması halinde kararın düzeltilerek onanmasına karar vermektedir. Bu şekilde onama kararı verilmesi hallerinde, kararı veren mercilerin yeniden yargılama yapmasına ve yeni bir karar vermesine gerek bulunmamaktadır. Bozma ve kısmen bozma kararları verilmesi halinde ise kararı veren mercilerce yeniden bir karar verilmesi gerekmektedir.

Madde ile, Danıştayın yeniden yargılama yapılmasını gerektirmeyen onama, gerekçe değiştirilerek onama ve düzelterek onama kararı verdiği dosyaların doğrudan ilk derece mahkemesine gönderileceği ve bu kararların ilk derece mahkemelerince tebliğe çıkarılacağı hükme bağlanmaktadır. Ancak bozma ve kısmen bozma kararları, bölge idare mahkemesince yeniden bir karar verilmesini gerektirdiğinden bu hallerde kararlar mevcut düzenlemede olduğu gibi bölge idare mahkemesine gönderilecektir. Böylece uygulamada ortaya çıkabilecek tereddütler giderilmekte ve 2577 sayılı Kanunun 45 inci maddesinin altıncı fıkrasında yapılması öngörülen düzenlemeyle de uyum sağlanmaktadır.

MADDE 9- 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 27 nci maddesinin yedinci fıkrasında idari yargı mercilerinin ilk derece mahkemesi olarak yaptıkları yargılamalarda idari işlemlere yönelik yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verdikleri kararlara itiraz müessesesi düzenlenmiştir. Ancak istinaf ve temyiz incelemesi sırasında yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlara karşı itiraz müessesesi bulunmamakla birlikte, uygulamada bu kararlara karşı itiraz yolu bulunup bulunmadığı hususunda tereddütler yaşanmakta ve bu durum yargılamaların gereksiz yere uzamasına sebebiyet vermektedir. Bu itibarla yapılan düzenleme ile, istinaf ve temyiz incelemesi sırasında yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararların kesin olduğu hüküm altına alınmaktadır.

MADDE 10- Madde ile, 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanununun 26 ncı maddesinde düzenleme yapılması öngörülmektedir. Maddenin mevcut hükmüne göre bölge adliye mahkemesi başkanlar kurulu, tüm ceza ve hukuk dairesinin başkanlarının katılımıyla oluşmaktadır. Örnek olarak 23 ceza dairesi ve 37 hukuk dairesinin bulunduğu İstanbul Bölge Adliye Mahkemesinde 60 daire başkanının, 18 ceza dairesi ve 27 hukuk dairesinin bulunduğu Ankara Bölge Adliye Mahkemesinde 45 daire başkanının katılımıyla başkanlar kurulu toplantısı yapılmaktadır. Bu durum, usul ekonomisi açısından olumsuz sonuçlara yol açmakta, başkanlar kurulunun görevleri dikkate alındığında ihtisaslaşmanın sağlanmasına engel olmakta ve karar alma süreçlerini geciktirmektedir. Düzenleme ile, başkanlar kurulunun tekil yapısına son verilerek ceza dairesi başkanlar kurulu ile hukuk dairesi başkanlar kurulunun ayrı ayrı oluşturulması öngörülmekte, böylelikle bölge adliye mahkemelerinin karar alma süreçleri hızlandırılmakta ve ihtisaslaşma sağlanmaktadır.

MADDE 11- Madde ile, 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanununun 26 ncı maddesinde yapılması öngörülen değişikliğe uyum sağlamak amacıyla aynı Kanununun 28 inci maddesinde değişiklik yapılmaktadır.

MADDE 12- Madde ile, 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanununun 26 ncı maddesinde yapılması öngörülen değişikliğe uyum sağlamak amacıyla aynı Kanununun 34 üncü maddesinde değişiklik yapılmaktadır.

Ayrıca 34 üncü maddenin birinci fıkrasının (4) numaralı bendinde, hukukî veya fiilî nedenlerle bir dairenin kendi üyeleri ile toplanmadığı hâllerde başkan tarafından ilgisine göre diğer dairelerden kıdem ve sıraya göre üye görevlendirileceği düzenlenmiştir. Uygulamada kıdem ve sıranın belirlenmesinde tereddütler ortaya çıkmakta olup madde ile, işlerin niteliğine göre boşalan üyeliğe en uygun üyenin görevlendirilmesi bakımından başkana yetki verilmesi amacıyla kıdem ve sıraya göre görevlendirme yapılmasına ilişkin hüküm yürürlükten kaldırılmaktadır.

MADDE 13- Madde ile, 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanununun 26 ncı maddesinde yapılması öngörülen değişikliğe uyum sağlamak amacıyla aynı Kanununun 35 inci maddesinde değişiklik yapılmaktadır.

Ayrıca Tasarı ile, 6087 sayılı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanununun 9 uncu maddesinde yapılması öngörülen düzenlemeye bağlı olarak uygulama birliğini sağlamak amacıyla maddede eklenen fıkra ile bölge adliye mahkemeleri ceza dairesi ve hukuk dairesi arasındaki işbölümünü belirleme görevi, başkanlar kurulunun görev alanından çıkarılmakta ve Hâkimler ve Savcılar Kuruluna verilmektedir. Bu belirleme yapılırken dairesinin işlerinin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınacaktır. Ancak başkanlar kurulu dairesi arasında çıkan işbölümü uyuşmazlıklarını karara bağlamaya devam edecektir.

MADDE 14- Madde ile, 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanununun 26 ncı maddesinde yapılması öngörülen değişikliğe uyum sağlamak amacıyla aynı Kanununun 40 ncı maddesinde değişiklik yapılmaktadır.

MADDE 15- 10/11/2016 tarihli ve 6758 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 9 uncu maddesiyle 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun 34 üncü maddesinde yapılan değişiklikle başkanlar kurulunun görevleri arasında yer alan hukukî veya fiilî nedenlerle bir dairenin kendi üyeleri ile toplanamadığı hallerde ilgisine göre diğer dairelerden üye görevlendirmek yetkisi bölge adliye mahkemesi başkanına verildiğinden madde ile, bu değişikliğe uyum sağlamak amacıyla 5235 sayılı Kanunun 46 ncı maddesinin ikinci fıkrasında değişiklik yapılmaktadır.

MADDE 16- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 280 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde, bölge adliye mahkemesi ceza dairesince ilk derece mahkemesinin kararındaki hukuka aykırılığın düzeltilerek istinaf başvurusunun esastan reddine karar verileceği haller sayılmıştır. Bu bentte yapılan düzenlemeyle, 5271 sayılı Kanunun 303 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (d) bentlerinde yer alan hallerin varlığında da hukuka aykırılığın düzeltilmesi suretiyle istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilebilmesi mümkün hale getirilmektedir.

Yapılan bu düzenlemeye göre;

- Olayın daha ziyade aydınlanması gerekmeden beraate veya davanın düşmesine ya da alt ve üst sınırı olmayan sabit bir cezaya hükmolunması gereken hallerde,

- Hükümden sonra yürürlüğe giren kanun, suçun cezasını azaltmış ve mahkemece sanığa verilecek cezanın belirlenmesinde artırma sebebi kabul edilmemiş veya yeni bir kanun ile fiil suç olmaktan çıkarılmış ise daha az bir cezanın hükmolunması veya hiç ceza hükmolunmaması gereken hallerde,

bölge adliye mahkemesi ceza dairesince hukuka aykırılık düzeltilebilecek ve istinaf başvurusu esastan reddedilebilecektir.

Maddenin birinci fıkrasına eklenmesi öngörülen (b) bendi ile, Cumhuriyet savcısının istinaf kanun yoluna başvurma nedenine uygun olarak mahkumiyete konu suç için kanunda yazılı cezanın en alt derecesini uygulanmasının ceza dairesince de uygun görülmesi halinde hukuka aykırılığın düzeltilerek istinaf başvurusunun esastan reddedilebilmesine imkan sağlanmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasına eklenmesi öngörülen (c) bendi ile, olayın daha fazla araştırılmasına ihtiyaç duyulmadan davanın reddine karar verilmesi veya güvenlik tedbirlerine ilişkin hatalı kararın düzeltilmesi gereken hallerde de ceza dairesince hukuka aykırılığın düzeltilerek istinaf başvurusunun esastan reddedilebilmesine imkan tanınmaktadır.

Ayrıca maddeye eklenmesi öngörülen üçüncü fıkra ile, istinafın sirayeti düzenlenmektedir. 5271 sayılı Kanunun 306 ncı maddesinde hükmün Yargıtay tarafından bozulmasının diğer sanıklara etkisi kabul edilmiş ancak istinaf kanun yolu için benzer bir düzenlemeye Kanunda yer verilmemiştir. Bu durumun, özellikle iştirak halinde işlenen suçlarda suç ortakları hakkında farklı sonuçlar doğurduğu ve ceza adaletine aykırı neticeler ortaya çıkardığı yönünde eleştiriler bulunmaktadır. Düzenleme ile, bölge adliye mahkemesi ceza dairelerince verilen kararların sanık lehine olması durumunda, bu hususun istinaf isteminde bulunmamış olan diğer sanıklara da uygulanma olanağı varsa, bu sanıkların da istinaf isteminde bulunmuşçasına verilen kararlardan yararlanması sağlanmaktadır.

MADDE 17- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 281 inci maddesinin birinci fıkrasında eklenmesi öngörülen “daire” ibaresiyle, duruşma hazırlığı aşamasında bölge adliye mahkemesi daire başkanı veya görevlendireceği üyenin görev yapacağı hususunun açıklığa kavuşturulması amaçlanmaktadır.

Madde ile ayrıca, birinci fıkranın ikinci cümlesinde yer alan, sadece sanık tarafından istinaf başvurusunda bulunulan hallerde, tutuksuz sanığın bölge adliye mahkemesi ceza dairesince yapılacak duruşmaya katılmaması üzerine istinaf isteminin reddine karar verileceğine dair amir hüküm, ceza muhakemesinde geçerli olan maddi gerçeğe ulaşma amacı ve resen araştırma ilkesi nazara alınarak yürürlükten kaldırılmaktadır.

MADDE 18- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 282 nci maddesinde yapılan değişikliklerle, bölge adliye mahkemesi ceza dairesinde duruşmaya açıldığında, görevlendirilen üyenin inceleme raporunun, ilk derece mahkemesinin gerekçeli hükmünün ve ilk derece mahkemesinde dinlenen tanıkların ifadelerini içeren tutanaklar ile keşif tutanakları ve bilirkişi raporunun okunması yerine anlatılması sağlanmaktadır.

İlk derece mahkemesinde daha önce tartışılan deliller ve taraflara tebliğ olunan gerekçeli karar ile delil mahiyetinde olmayan ön inceleme raporunun okunmasına dair yürürlükteki hüküm, uygulamada bazı sorunlara neden olmaktadır. Kapsamlı dosyalarda bu belgelerin bütünüyle okunması oldukça uzun zaman almakta ve yargılamayı uzatmaktadır. Sanığın ilk derece mahkemesindeki yargılamada yeterince bilgi sahibi olduğu bu belgelerin anlatılması, yargılama açısından gerekli olan temel güvenceyi sağlamaktadır. Ayrıca bölge adliye mahkemesi ceza dairesince duruşma hazırlığı aşamasında toplanan delil ve belgeler ile yapılan keşif ve bilirkişi açıklamalarına ilişkin tutanak ve raporların, yeni bir delil niteliğinde olması nedeniyle 209 uncu maddede olduğu gibi okunması gerekli görüldüğünden, mevcut düzenleme aynen muhafaza edilmektedir.

MADDE 19- Madde ile, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 283 üncü maddesine “yalnız” ibaresinin eklenmesiyle istinaf kanun yoluna yalnız sanık lehine başvurulmuşsa yeniden verilen hükmün, önceki hükümlerle belirlenmiş olan cezadan daha ağır olamayacağı düzenlenmekte, böylelikle temyiz için öngörülen 307 nci maddenin dördüncü fıkrasıyla uyum sağlanması ve uygulamada oluşan tereddütlerin giderilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 20- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 285 inci maddesinin birinci fıkrasında, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 18 inci maddesinin dördüncü fıkrası hükmü hariç; diğer kanunlarda temyiz edilebileceği veya haklarında Yargıtaya başvurulabileceği belirtilmiş olup da bölge adliye mahkemelerinin görev alanına giren dava ve işlere ilişkin ilk derece mahkemelerinin karar ve hükümlerine karşı istinaf yoluna başvurulabileceği düzenlenmiştir. Buna göre, iade yargılamasının düzenlendiği 5237 sayılı Kanunun 18 inci maddesi uyarınca verilen kararlara karşı istinaf kanun yolu atlanarak doğrudan temyiz kanun yoluna başvurulmaktadır.

Ancak 5237 sayılı Kanunun 18 inci maddesi, 6706 sayılı Cezaî Konularda Uluslararası Adli İş Birliği Kanununun 36 ncı maddesiyle yürürlükten kaldırılmış ve benzer düzenleme 6706 sayılı Kanunun 18 inci maddesinde düzenlenmiş olduğundan, yapılan atfın düzeltilmesi amacıyla maddede değişiklik yapılmaktadır.

MADDE 21- Madde ile, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 291 inci maddesinin birinci fıkrasında yapılan değişikliklerle, tarafların temyiz haklarını daha etkin kullanabilmeleri amacıyla temyiz isteminde bulunma süresi yedi günden onbeş güne çıkarılmaktadır.

MADDE 22- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 286 ncı maddesinin ikinci fıkrasında, bölge adliye mahkemesi ceza dairelerince verilen kararlardan hangilerinin kesin nitelikte olduğu düzenlenmiştir. Temyiz edilemeyen bu kararlara karşı olağanüstü bir kanun yolu da öngörülmemiştir. Yargıtay ceza dairelerince verilen kararlara karşı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itiraz yetkisi 5271 sayılı Kanunun 308 inci maddesinde düzenlenmiş, ancak bölge adliye mahkemesi ceza dairelerince verilen kararlara karşı benzer bir olağanüstü kanun yolu açılmamıştır.

Düzenleme ile, olası hukuka aykırılıkların giderilebilmesi amacıyla bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin kesin nitelikteki kararları aleyhine bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının kararı veren ceza dairesine otuz gün içinde itiraz edebilmesine imkân tanınmaktadır. Sanık lehine yapılan itirazlarda ise süre koşulu aranmayacaktır. Daire, mümkün olan en kısa sürede itirazı inceleyerek yerinde görürse kararını düzeltecek, aksi halde itirazı kesin olarak reddedecektir.

MADDE 23- 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 101 inci maddesinin ikinci fıkrasında, koşullu salıverilme süresinin belirlenmesine esas olmak üzere cezaların toplanması gerektiğinde, bu hususta hüküm verme yetkisinin, en fazla cezaya hükmetmiş bulunan mahkemeye, bu durumda birden çok mahkeme yetkili ise son hükmü vermiş olan mahkemeye, hükümlerden biri doğrudan doğruya bölge adliye mahkemesi tarafından verilmiş ise bölge adliye mahkemesine, Yargıtay tarafından verilmiş ise Yargıtaya ait olduğu düzenlenmiştir.

Buna göre farklı mahkemelerce verilmiş kararların sadece toplanmasına ilişkin olan ve herhangi bir yargılama gerektirmeyen bu kararların, denetim mahkemesi niteliğini haiz bölge adliye mahkemeleri ceza daireleri veya Yargıtay ceza daireleri tarafından verilmesi, toplama kararlarının hızlı bir şekilde alınmasını engellemekte ve belirtilen yargı mercilerine iş yükü getirmektedir. Ayrıca, uygulamada bazı hallerde söz konusu kararların hangi mahkeme tarafından verileceğine ilişkin tereddütler de ortaya çıkmaktadır. Bu sakıncaların giderilmesi amacıyla maddenin ikinci fıkrasında değişiklik yapılmaktadır.

İkinci fıkrada yapılması öngörülen değişiklik ile, ilk derece ceza mahkemeleri, bölge adliye mahkemeleri ceza daireleri ve Yargıtay ceza daireleri tarafından verilen cezaların toplanması gerektiğinde, bu hususta hüküm verme yetkisi en fazla cezaya hükmetmiş bulunan mahkemeye, bu durumda birden fazla mahkeme yetkili ise son hükmü vermiş olan mahkemeye ait olacağı öngörülmektedir. Toplama kararına dahil olan kararlardan birinin Yargıtay veya bölge adliye mahkemesi ceza dairelerine ait olması bu kuralı değiştirmeyecek ve Yargıtay veya bölge adliye mahkemesi ceza daireleri tarafından verilmiş mahkumiyet hükmü bulursa dahi daha fazla cezaya hükmedilen bir ilk derece ceza mahkemesi kararı varsa toplama kararı bu ilk derece mahkemesi tarafından verilecektir. Ancak en fazla cezanın;

a) Yargıtay tarafından ilk derece mahkemesi sıfatıyla verilmesi halinde Ankara ağır ceza mahkemesince,

b) Bölge adliye mahkemesi tarafından ilk derece mahkemesi sıfatıyla verilmesi halinde bölge adliye mahkemesinin bulunduğu il ağır ceza mahkemesince,

c) Bölge adliye mahkemesi tarafından duruşma açmak suretiyle verilmesi halinde ise hükmü kaldırılan ilk derece mahkemesince,

cezaların toplanmasına ilişkin karar verilecektir. Böylelikle Yargıtay ve bölge adliye mahkemelerinden toplama kararı vermesi talep edilmeyecektir.

MADDE 24- 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 107 nci maddesinin onbirinci ve onbeşinci fıkralarında koşullu salıverilme kararını verecek merciler ile bu kararı geri alacak merciler düzenlenmektedir.

5275 sayılı Kanununun 101 inci maddesinin ikinci fıkrasında yapılması öngörülen değişikliğe uyum sağlamak ve aynı hukuki ve fiili faydayı temin etmek amacıyla, 107 nci maddenin onbirinci fıkrasında yapılan değişiklikle, koşullu salıverilme kararının hükmü veren mahkemece veya hükümlünün başka bir yerde bulunması halinde o yerde bulunan aynı derecedeki mahkemece verileceği düzenlenmektedir. Ayrıca, hüküm veya hükümlerden birinin bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay tarafından verilmiş olması halinde 101 inci maddenin ikinci fıkrasında belirlenen usule göre tespit edilen mahkemece koşullu salıverilme kararı verilecek, hükümlünün başka bir yerde bulunması halinde ise o yerde bulunan aynı derecedeki mahkeme tarafından bu karar verilecektir.

107 nci maddenin onbeşinci fıkrasında yapılan değişiklikle de onbirinci fıkrada yapılan değişikliğe uygun olarak koşullu salıverilme kararını geri alacak mahkemenin belirlenmesi sağlanmaktadır.

Böylelikle Yargıtay ve bölge adliye mahkemelerinden koşullu salıverilme ve koşullu salıverilme kararının geri alınması amacıyla karar talep edilmeyecektir.

MADDE 25- Tasarı ile, 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanununun bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun görevlerini düzenleyen 3/C maddesi ile dairelerin görevini düzenleyen 3/D maddesinde yapılması öngörülen değişiklikle bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki işbölümünü belirleme görevinin Hâkimler ve Savcılar Kuruluna verilmesine bağlı olarak 6087 sayılı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanununun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasında düzenleme yapılmaktadır. Böylece Kurul, atadığı başkan ve üyelerin uzmanlaşacakları konuları da bizzat kendisi belirleyecektir.

MADDE 26- 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 302 nci maddesinin dördüncü fıkrasında hükmün kesinleşme şerhinin verilmesine ilişkin prosedür düzenlenmektedir. Buna göre; hükmün kesinleştiği, ilamın altına veya arkasına yazılıp, tarih ve mahkeme mührü konmak ve başkan veya hâkim tarafından imzalanmak suretiyle belirtilmektedir. Ancak istinaf kanun yolu incelemesi üzerine bölge adliye mahkemesi tarafından verilen ve kesinleşen kararlar için kesinleşme kaydının ilk derece mahkemesince mi yoksa bölge adliye mahkemesince mi yapılacağı konusunda açık bir düzenleme bulunmadığından uygulamada tereddüt oluşmuştur. Madde ile, kanun yollarından geçmek suretiyle kesinleşen kararların kesinleşme kaydının ilk derece mahkemesince yapılması hükme bağlanmaktadır. Ayrıca kesinleşme kaydı yapılan kararların yerine getirilmesi için gerekli bildirimlerin de ilk derece mahkemelerince yapılması öngörülmektedir.

MADDE 27- Madde ile, bölge adliye mahkemelerinde dosya üzerinden yapılacak ön inceleme aşamasında dikkate alınacak hususlar bentler halinde sıralanmaktadır. Tasarıyla 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 353 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (3) numaralı alt bendinde yapılan değişikliğin zorunlu sonucu olarak dosyayla ilgili istinaf incelemesinin başka bir bölge adliye mahkemesince yapılması gerektiği tespit edildiği takdirde, ön inceleme aşamasında gerekli kararın verilmesi ve bu hususta inceleme aşamasına geçilmemesi amaçlanmaktadır. Böylece yetkili olmadığı halde kendisine gönderilen dosyalar hakkında zaman kaybedilmeyecek ve daha ön inceleme aşamasında dosya yetkili bölge adliye mahkemesine gönderilebilecektir. Öte yandan ön inceleme aşamasında değerlendirilecek hususların niteliği dikkate alınarak bu incelemenin bir üye tarafından da yapılabilmesine imkân sağlanmakta ve böylece bölge adliye mahkemelerinin

daha etkin ve verimli çalışması amaçlanmaktadır. Ön incelemenin bir üye tarafından yapılabilmesine imkân verilmele birlikte, ön inceleme sonunda madde uyarınca gerekli karar heyet tarafından verilecektir.

MADDE 28- Bölge adliye mahkemelerince verilen kararların, bu mahkemelerce mi yoksa ilk derece mahkemelerince mi tebliğe çıkarılacağı hususunun uygulamada tereddütlere yol açtığı gözlemlenmiştir. Bu tereddütleri gidermek maksadıyla madde ile, bölge adliye mahkemelerinin kuruluş amaç ve işlevine de uygun olarak bölge adliye mahkemelerinin temyizi kabil kararlarının bölge adliye mahkemelerince; temyizi kabil olmayan (kesin) kararlarının ise ilk derece mahkemelerince tebliğe çıkarılması hükme bağlanmaktadır.

MADDE 29- 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 345 inci maddesi uyarınca ilk derece mahkemelerinin kararlarına karşı istinaf kanun yoluna başvuru süresi iki haftadır. Madde ile, istinaf ve temyiz kanun yollarına başvuru sürelerinde yeknesaklığın sağlanması amacıyla temyiz kanun yoluna başvuru süresi de iki hafta olarak değiştirilmiştir. Öte yandan 366 ncı maddedeki kıyas yoluyla uygulanacak hükümler de dikkate alındığında düzenleme ile, bir aylık temyiz süresi ile iki haftalık katılma yoluyla temyiz süresi arasındaki uyumsuzluk da giderilmiş olacaktır.

MADDE 30- 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun “Sulh hukuk mahkemelerinin görevi” başlıklı 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca dava konusunun değer veya tutarına bakılmaksızın kira ilişkisinden doğan alacak davalarına ilişkin uyuşmazlıkları konu alan davalar ile bu davalara karşı açılan davalar sulh hukuk mahkemesinde görülmektedir. 6100 sayılı Kanunun 362 nci maddesi uyarınca sulh hukuk mahkemesinde görülen bu tür davalarda verilen kararlar hakkında temyiz yoluna başvurulamamaktadır. Kira ilişkisinden doğan alacağın, temyiz sınırı olarak öngörülen parasal miktardan fazla olduğu hallerde temyiz yoluna başvurulmaması bu tür davalarda verilen kararlar bakımından denetim sorununu gündeme getirmektedir. Düzenleme ile, kira ilişkisinden doğan alacak davaları, malvarlığı davaları gibi telakki edilmekte ve istinaf kanun yolunda kesinleşme yahut temyiz kanun yoluna başvurabilme konusunda, alacağın miktar veya değerinin esas alınması ilkesi benimsenmektedir.

MADDE 31- Madde ile, hukuk yargılamasında kanun yararına temyize ilişkin hükümde, hükmün kapsamına yönelik değişiklik yapılmaktadır. Mevcut hüküm uyarınca bölge adliye mahkemelerinin istinaf incelemesi üzerine kesin olarak verdikleri kararlara veya temyiz kanun yoluna başvurulmadığı için kesinleşmiş bulunan kararlarına karşı kanun yararına temyiz yoluna başvurulabilmektedir. Yapılan değişiklik ile, istinaf kanun yolu incelemesinden geçmek suretiyle kesinleşmiş bulunan ilk derece mahkemesi kararlarına karşı kanun yararına temyiz yolu kapatılmaktadır.

MADDE 32- Tasarı ile, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 352 nci maddesinde değişiklik yapılarak incelemenin başka bir bölge adliye mahkemesince yapılması gerektiği hallerde bu hususun ön inceleme aşamasında karara bağlanması kabul edilmiştir. Bu düzenlemenin zorunlu sonucu olarak madde ile, inceleme aşamasını düzenleyen 353 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendinin (3) numaralı alt bendinde yer alan “veyahut mahkemenin bölge adliye mahkemesinin yargı çevresi dışında kalması” ibaresi yürürlükten kaldırılmaktadır.

Diğer taraftan 6100 sayılı Kanunun 21 inci ve devamı maddelerinde yargı yerinin belirlenmesine ilişkin kararların bölge adliye mahkemesi veya Yargıtayca verilebileceği hükmüne bağlandığı halde 353 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendinin (5) numaralı alt bendinden ilk derece mahkemelerince de merci tayinine karar verilebileceği anlamı çıkmaktadır. Tereddüde mahal vermemek amacıyla (5) numaralı alt bentte yer alan “merci tayinine” ibaresi yürürlükten kaldırılmaktadır.

MADDE 33- Yürürlük maddesidir.

MADDE 34- Yürütme maddesidir.

Alt Komisyon Raporu

ADALET KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

“Bölge Adliye ve Bölge İdare Mahkemelerinin İşleyişinde Ortaya Çıkan Sorunların Giderilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı (1/839)” 29/5/2017 tarihinde esas Komisyon olarak Komisyonumuza havale edilmiştir. Tasarı, Ankara Milletvekili ve Adalet Komisyonu Başkanı Ahmet İyimaya başkanlığında gerçekleştirilen Komisyonumuzun 02/06/2017 tarihli toplantısında görüşülmüştür. Toplantıya Hükümeti temsilen Adalet Bakanı Bekir Bozdağ ile Adalet Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Danıştay Başkanlığı, Yargıtay Başkanlığı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Türkiye Barolar Birliği, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ve Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu temsilcileri katılmıştır. Tasarı detaylı incelenebilmesi amacıyla dokuz üyeden oluşan Alt Komisyonumuza havale edilmiştir.

Tasarı, Alt Komisyonumuzun 12/06/2017 tarihli toplantısında görüşülmüştür. Toplantıya Adalet Bakanlığı, Yargıtay Başkanlığı, Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlığı, Türkiye Barolar Birliği temsilcileri ile Ankara Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Muharrem Özen, Gazi Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Murat Sezgin ve İstanbul Kültür Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Bahri Öztürk katılmıştır.

Müzakereler esnasında Tasarı hakkında dile getirilen düşünceler şöyledir:

Tasarının özellikle 1’inci maddesi ve bu maddenin diğer maddelerdeki zorunlu yansımaları olarak yapılması öngörülen değişikliklerle yargılama faaliyeti bölge idare mahkemesi başkanının müdahalelerine açık hale getirilmektedir. Şöyle ki; 2576 sayılı Kanuna eklenmesi öngörülen 3/B maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi ile hukuki veya fiili nedenlerle bir dairenin kendi üyeleri ile toplanmadığı hallerde ilgisine göre diğer dairelerden üye görevlendirmek yetkisi dolaylı olarak mahkeme heyetine müdahale niteliği taşımaktadır. Gerçekleşme ihtimali az dahi olsa bir dairenin tüm üyelerinin herhangi bir nedenle toplantıya katılmadığı durumlarda bölge idare mahkemesi başkanı tüm üyelerin yerine başkaca üyeler görevlendirmek suretiyle mahkemenin oluşumuna müdahalede bulunabilecektir.

Yargıya müdahale niteliği taşıyan bir diğer husus ise yine adı geçen Kanuna eklenmesi öngörülen 3/D maddesi ile gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki iş bölümünün Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenmesidir.

Özellikle daire sayısı fazla olan bölge idare mahkemelerinde başkanlar kurulunun toplanmasındaki zorluk nedeniyle üye görevlendirmenin en seri şekilde yapılarak dairelerdeki işleyişin aksamasının önüne geçilmesi amacıyla bu görev bölge idare mahkemesi başkanına verilmektedir. Bu düzenleme yalnızca belirtilen aksamalarının önüne geçilmesi amacıyla yapılmakta ve başkaca bir gaye güdülmektedir.

Yapılan görüşmeler sırasında maddeler üzerinde yapılan değişiklik ve kabuller aşağıdaki gibidir:

Tasarının çerçeve 1 ile 5’inci maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Tasarının çerçeve 6’ncı maddesi, yürütmenin durdurulması müessesesine itirazın yürürlükteki hükümlere göre yürütülmesi amacıyla Tasarı metninden çıkarılmış ve diğer maddeler buna göre teselsül ettirilmiştir.

Tasarının çerçeve 7 ile 11’inci maddeleri yapılan teselsül doğrultusunda çerçeve 6 ile 10’uncu maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

Tasarının çerçeve 12’nci maddesi ile değiştirilmesi öngörülen 5235 sayılı Kanununun 34’üncü maddesi, birinci fıkrasının (4) numaralı bendinde yer alan kıdem ve sıra esasının korunması amacıyla değiştirilmiş ve yapılan teselsül neticesinde çerçeve 11’inci madde olarak kabul edilmiştir.

Tasarının çerçeve 13 ila 20'nci maddeleri yapılan teselsül neticesinde çerçeve 12 ila 19'uncu maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin temyiz edilemeyecek nitelikteki kararlarını düzenleyen 286 ncı maddesinin ikinci fıkrasında düzenleme yapmak suretiyle uygulamada ortaya çıkan birtakım tereddütlerin giderilmesi amacıyla çerçeve 21'inci maddeden sonra gelmek üzere yeni bir madde ihdas edilmiş ve yapılan teselsül neticesinde çerçeve 20'nci madde olarak kabul edilmiştir.

Tasarının çerçeve 21'inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Dosyaların hızlı bir şekilde mahalline gönderilmesi amacıyla temyiz incelemesinden dönen dosyaların bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı aracı kılınmaksızın bölge adliye mahkemelerince doğrudan ilk derece mahkemelerine gönderilebilmesi amacıyla Tasarının çerçeve 21'inci maddesinden sonra gelmek üzere yeni bir madde ihdas edilmiş ve diğer maddeler buna göre teselsül ettirilmiştir.

Tasarının çerçeve 22 ila 27'nci maddeleri yapılan teselsül neticesinde çerçeve 23 ila 28'inci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

Tasarının çerçeve 32'nci maddesi madde sıralamasına uygun olarak yapılan teselsül doğrultusunda çerçeve 29'uncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Tasarının çerçeve 28 ila 31'inci maddeleri yapılan teselsül doğrultusunda çerçeve 30 ila 33'üncü maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 33 ila 34'üncü maddeleri, 34 ve 35'inci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

Tasarı hem imla kuralları hem de kanun yapım tekniği bakımından redaksiyona tabi tutulmuştur.

Raporumuz Komisyon Başkanlığına saygı ile arz olunur.

14/06/2017

Başkan	Üye	Üye
<i>Hakkı Köylü</i>	<i>Serap Yaşar</i>	<i>Necati Yılmaz</i>
Kastamonu	İstanbul	Ankara
		(Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye	Üye	Üye
<i>Mehmet Gökdağ</i>	<i>Sabri Öztürk</i>	<i>Mehmet Emin Adıyaman</i>
Gaziantep	Giresun	Iğdır
(Muhalefet şerhimiz vardır)		(Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye	Üye	Üye
<i>İsmail Faruk Aksu</i>	<i>Mahmut Atilla Kaya</i>	<i>İbrahim Halil Yıldız</i>
İstanbul	İzmir	Şanlıurfa
(Toplantıya katılamadı)		

MUHALEFET ŞERHİ

Hukuk devletinin en önemli unsurlarından olan yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı, modern demokrasiye sahip tüm dünya ülkelerinde kabul görmekte, gerçekten de, temel hak ve özgürlüklerin güvencesi olan, yürütme ve yasama organlarının işlemlerini denetleyen, vatandaşlarının hukuki ihtilaflarına çözüm bulan yargı organları, yasama ve yürütme organları karşısında bağımsızlığa sahip olmadıkları veya tarafsızlıklarını koruyamadıkları takdirde, yargısal denetimi benimsemenin bir anlamı kalmayacak, siyasal iktidarın sınırlarını çizen kuvvetler ayrılığı ile hukuk devleti ilkelerinden de söz edilemeyecektir.

Yargı bağımsızlığı en genel tanımıyla hiçbir devlet organının, makamın, kişinin ya da kurumun, yargı yetkisinin kullanılması nedeniyle mahkemelere ve orada görevli hâkimlere etki edememesi, müdahalede bulunamaması anlamına gelir.

Yargı bağımsızlığı kadar önemli olan bir başka ilke de yargının tarafsızlığıdır.

Bağımsızlık, yargının dışarıdan gelen etkilere karşı korunmasını ifade ederken, tarafsızlık bağımsızlığın sağlanmasından sonra, hâkimin yargılama aşamasında önyargılı hükümlerden, siyasi eğilimlerinden kaçınarak, adaletle ve hakkaniyete göre objektif bir şekilde, hukuka uygun olarak karar verebilmesi anlamına gelir.

Yine, toplumsal düzenin korunması ve geliştirilmesi açısından kayda değer bir fonksiyona sahip olan yargı bağımsızlığı ilkesini gerçek anlamda uygulayabilmek için hâkim adaylarının nitelikleri, atanmaları, yükseltilmeleri, tayinleri ve nakilleri, özlük hakları gibi konulara ilişkin düzenlemeler üzerinde de durulması gerekir. Deneyimler göstermiştir ki, herhangi bir kişiyi belirli bir göreve getiren organ veya kurum, o görevlinin faaliyetleri üzerinde dolaylı yoldan bile olsa etkili olabilmektedir. Hâkimin, kendisini atayan organa olan şükran borcu kararlarına da yansiyabilir. Dolayısıyla, hâkimleri mesleğe kabul ederek, onların özlük işleri hakkında karar veren yargı kurumlarının, yapıları ve çalışma usullerini önem arz etmektedir.

Şerh koyduğumuz tasarı maddeleri :

Madde 1- Kanun tasarısı ile 2576 sayılı bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinin kuruluş ve görevleri hakkındaki kanun 3/B maddesinin (1) Fıkrasına eklenecek (h) bendi ile **“hukuki veya fiili nedenlerle bir dairenin kendi üyeleriyle toplanmadığı halde ilgisine göre diğer dairelerden üye görevlendirmek”** şeklinde değişiklik öngörmektedir. Bu değişiklikte bölge idare mahkemesi başkanı bir mahkemenin üyelerini toplanamaması hallerinde mahkeme yerine yeni bir mahkeme ihdas etme gibi bir yetkiye sahip olmakta doğal hakimlik ilkesi ve bağımsız ve tarafsız yargılama ilkesi ihlal edilerek mahkeme bir bakıma bölge mahkeme başkanının vesayeti altına girmektedir.

Düzenlemede bir üye eksikliği hallerinde üye görevlendirilmesinden bahsetmeyip dairenin fiili veya hukuki nedenlerle toplanmaması hallerinde demek suretiyle uygulamada 1 başkan ve 2 üyeden teşekkül eden dairenin her 3 üyesinin veya 2 üyesinin herhangi bir nedenle hazır bulunmaması hallerinde bölge mahkemesi başkanı kendi insiyatifi ile atayacağı veya görevlendireceği üyeler ile yeni bir daire teşekkül etme ve kritik davalarda sübjektif yargılarla kararların oluşmasını neden olabilecektir. Bu nedenle bölge mahkemesi başkanına daire üyelerinde birinin eksik olması halinde ilgisine göre diğer dairelerde görevlendirme yapabilmelidir. Daire üye çoğunluğunun bölge mahkemesi başkanının insiyatifi ile oluşmasına ve tabi hakimlik ilkesine aykırılık teşkil eden bu düzenleme temel hak ve hürriyetlere yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığına, tabi hakimlik ilkesine aykırılık teşkil etmektedir. Tasarının bu şekliyle kabul edilmesi daireyi, bölge mahkemesi başkanının vesayeti altına dolayısıyla HSK ve

Adalet Bakanlığı üzerinden yürütmeye bağlı hale getirmekte doğal ve yetkili hakimi kendi dosyaları üzerinde insiyatifsiz bırakmaktadır. Bu haliyle değişiklik anayasaya ve evrensel hukuk kurallarına, yargı bağımsızlığına, kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır.

Madde 3- Tasarı ile 2576 sayılı kanunun 3/D maddesine (2 ve 3.) fıkralar eklenerek üçüncü fıkra ile “**gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki iş bölümü, HSK tarafından belirlenir**” şeklinde değişiklik öngörülmektedir. Bu değişiklik tasarısı bölge idare mahkemelerinin kendi çalışma usul ve esaslarını iş paylaşımını, işin niteliği dikkate alınarak kendi iç işleyişi içinde ve doğal faaliyetleri kapsamında yapacağı çalışma, iş bölümü ve faaliyetleri doğrudan doğruya HSK’nın talimat ve direktiflerine bağlı hale getirmekte bölge idare mahkemelerini HSK’nın vesayeti altına almaktadır. Yukarıdaki maddedeki düzenleme ile daireler insiyatifsizleştirilip bölge mahkemesi başkanının vesayeti altına sokulurken bu madde ile bölge idare mahkemeleri de HSK’nın vesayeti altına alınmaktadır. Son anayasa değişikliğiyle HSK’nın adalet bakanı, müsteşar ve yürütmeye bağlı bir kurum haline getirildiği tartışmasızdır. Bu kanun tasarısı ile yargı içinde aşağıdan yukarıya doğru hiyerarşik bir yapı oluşturulduğu tasarının mantığından ve ruhundan anlaşılmaktadır. Dolayısıyla maddenin bu haliyle kabulü yargısal kararların tarafsız, bağımsız, objektif ve yargıcın özgürce vicdani kanaatinin oluşmasını engelleyen sübjektif kişiye davaya göre taraflı ve yürütmenin istekleri doğrultusunda kararların oluşmasına sebep olacaktır. Bu itibarla değişiklik tasarısının anayasaya, temel hukuk prensiplerine, yargı bağımsızlığına aykırılık teşkil ettiği bu haliyle kabul edilmemesi gerektiği açıktır.

Madde 6- Bu madde ile 2576 sayılı idari yargılama usulü kanununun 27. Maddesinin 7. Fıkrasına ikinci cümlesinden sonra gelmek üzere “**ancak dosyadaki mevcut bilgi ve belgelere göre karar verilememesi halinde itiraza konu karar kaldırılarak eksiklikler tamamlandıktan sonra yeni bir kara verilmek üzere dosya dairesine veya mahkemesine gönderilir**” cümlesi eklenmek suretiyle düzenleme öngörülmektedir.

Tasarıda getirilen bu düzenleme doğrudan doğruya idareye karşı bireysel hak ve özgürlükler ile mülkiyet haklarına ilişkin yurttaşlara yürütmenin durdurulmasına ilişkin mahkemelerden elde ettiği savunma ve mülkiyet haklarını koruyan uygulamayı kaldırmak idarenin önünü keyfi olarak sınırsızca açmaktır. Düzenlemenin bu haliyle yasallaşması durumunda idareye karşı bireylerin ve kurumların hak arama yolları tamamen tıkanacağı gibi telafisi imkansız zararların doğmasına neden olan idari işlem ve uygulamaların yargılama sonuçlanıncaya kadar geçici olarak dahi durdurulması imkansız hale gelecektir. Bu düzenleme ile 1.derece mahkemelerin vereceği yürütmenin durdurulması kararları bölge idare mahkemeleri tarafından basit gerekçelerle kaldırılarak dosya dairesine gönderilip eksikliklerin tamamlanması istenecektir. Bu durumda idari işlemler devam edeceğinden eksik bilgi ve belgeler temin edilip yeni bir karar verilmeye kadar “atı alan, Üsküdar’ı geçmiş olacaktır” bu düzenlemeden açıkça idarenin yurttaşlar üzerinde keyfi ve hukuka aykırı tahakkümü ile sınırsız ve keyfi uygulama ve işlemlerin önünü açmaktadır.

Anayasa değişikliği ile ülkenin tek adam rejimine geçtiği yürütmenin yasama ve yargı karşısında vesayet sahibi olduğu yeni anayasal sistemde idari yargıda yapılmak istenen bu düzenlemelerle tek adam rejiminin kurumsallaştırmak istendiği özellikle idari yargının etkisiz yürütmenin talepleri doğrultusunda karar veren, insiyatifsiz, bağımlı ve talimatla kararlar veren yargı haline getirilmek istendiği ortadadır. Bu nedenle temel özgürlüklere, evrensel insan haklarına ve anayasanın kişi haklarına ilişkin hükümlerine aykırı bulunan bu değişikliğe şerh koyuyoruz.

Madde 9- Bu madde ile 2577 sayılı kanunun 52. Maddesine 3.fıkradan sonra gelmek üzere “**temiz ve insaf incelemesi sırasında yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlar kesindir**” şeklinde 4.fıkra eklenmektedir.

Bu düzenlemeyle yukarıda yürütmenin durdurulmasına ilişkin maddelere paralel olarak bu düzenlemeyle yürütmenin durdurulmasına ilişkin dava ve taleplerde hak arama yolu engellenmekte birinci derece mahkemelerce verilen yürütmenin durdurulması taleplerinin reddine dair kararların bölge idare mahkemelerine istinaf yargı yolu son itiraz mercii olarak kabul edilmekte daniştaya temyiz yolu kapatılmaktadır .

İdari yargıda istisnai ve tedbir niteliğinde olan yürütmenin durdurulması kararlarında amaç telafisi imkansız zararların doğmasını engellemek, idarenin hukuka aykırı eylem ve işlemlerinin önünü almak ve evrensel bir hukuk ilkesi olarak bireyi güçlü olan devlete ve idareye karşı korumaktır. Dolayısıyla yurttaşların hak arama yolunun yürütmenin durdurulması kararlarına ilişkin davalarda hak arama yolunun diğer idari davalardan ayrık istisnai bir hal olarak en üst idari yargı mercii olan daniştay incelemesine kadar açık tutulması demokratik, özgürlükçü hukuk anlayışının gereğidir. Yeni düzenlemeyle bölge idare mahkemelerince yürütmenin durdurulması istemlerinde verilen kararların kesin olarak kabul edilip temyiz yolunun kapatılması öngörülmektedir. Kişi hak ve özgürlüklerinin ve hak arama yolunu engelleyen bu düzenleme anayasa ve evrensel hukuk kurallarına aykırıdır.

Madde 12- 5235 sayılı kanunun 1.fıkrasının 4 numaralı bendinde yer alan “hukuki veya fiili nedenlerle bir dairenin kendi üyeleriyle toplanamadığı hallerde ilgisine göre diğer dairelerden **kıdem ve sıraya göre** üye görevlendirmek” şeklindeki mevcut düzenlemede “**kıdem ve sıraya göre**” ibaresi yürürlükten kaldırılarak bölge adliye mahkemesi başkanlığı objektif ve liyakat kriterlerine bakmaksızın sübjektif değerlendirme ile istediği üyeyi görevlendirerek adeta kendi insiyatifinde daire heyeti oluşturmaya yetkisine sahip olmaktadır. Bu tasarının 1.maddesinde bölge idare mahkemeleri başkanına verilmiş olan görevlendirme yetkisi bu madde ile bölge adliye mahkemeleri başkanına da benzer şekilde yetki verilerek kıdem, liyakat, alanında uzmanlık, sıra gibi objektif kriterler yok sayılarak mahkeme başkanına tabii hakimlik ilkesine aykırı şekilde geniş yetkiler verilmektedir. Bu şekilde mahkeme başkanı ihtiyaç duyulduğunda farklı dairelerden görevlendirmeler yaparak adeta yeni bir daire kurma ve gerekli gördüğü davalarda istenilen kararları çıkarma gücüne sahip olmaktadır.

Demokratik, adil ve çağdaş bir yargı sisteminde yargının bağımsız ve tarafsızlığı öncelikle tabii hakimlik ilkesi, hakim in liyakat, dürüstlük, doğruluk, açıklık, kendi sübjektif yargılarından uzak uluslararası hukukun kabul ettiği “bangalur yargı etiği” kurallarına tam olarak uymasından geçer. Mevcut yasa tasarısı uluslararası evrensel hukukun kabul ettiği kuvvetler ayrılığına dayalı bağımsız, tarafsız ve tabii hakimlik ilkelerini ve bangalur yargı etiği kuralları ile Budapeşte savcılık etiği kurallarını yok sayan, yargıcın tarafsız, bağımsız ve objektif kriterleri esas alan hukuka uygun, özgür iradesiyle ve vicdani kanaati ile karar verilmesini ortadan kaldıran bir düzenlemedir. Bu itibarla mevcut yasada bulunan “kıdem ve sıraya” ibaresinin kaldırılması yönündeki değişikliğe şerh koyuyoruz.

Madde 22- Tasarının bu maddesiyle ile 5271 sayılı kanuna 38.maddeden sonra gelmek üzere 38/A maddesi eklenmiştir. Bu madde ile bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin kesin nitelikteki hükümlerine karşı bölge adliye mahkemeleri cumhuriyet başsavcılığınca 30 gün içinde kararı veren daireye itiraz etme yetkisi verilmektedir. Sanık lehine olan itirazlarda süre aramaz hükmü ülkenin içinde bulunduğu koşullar ve yurttaşların hukuk bilgisinin azlığı yine hak arama yollarını yeterince bilmemesi vb. nedenlerle yerindedir. Ancak cumhuriyet

başsavcılığının itirazının kararı veren mahkemeye yapılması diğer bir deyişle cumhuriyet başsavcılığının daireye “kararınız yanlıştır, düzeltin” şeklinde ifadesini bulan itirazı pratikte kararı veren daire nezdinde ciddi sonuçlar doğurmayacaktır. Özellikle sanık lehine cumhuriyet başsavcılığınca yapılan itirazların karar veren dairece reddi halinde temyiz yolunun açık tutulması gerekir. Temyiz yolunun kapatılması ceza yargılaması gibi kişi hak ve özgürlükleri üzerinde ağır sonuçları olan yaptırımların telafisi imkansız mağduriyetlere sebep olacağı açıktır. Sanık lehine olan itirazların karar veren dairece reddi halinde cumhuriyet başsavcılığını Yargıtay’a gitme temyiz yolunu içeren bir ibarenin maddeye eklenmesi doğru olacaktır.

Madde 25- Tasarının 25. Maddesiyle 6087 sayılı hakimler ve savcılar yüksek kurulu kanunu 9.maddesinin 1.fıkrası (c) bendi eklenerek sonraki bentler yeniden teselsül ettirilmiştir. Eklenen C bendiyle bölge adliye ve bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki işbölümü ile ilk derece mahkemeleri arasındaki iş dağılımını karara bağlama yetkisi HSK birinci dairesine verilmektedir.

Mahkemelerin yapısı, işleyişi, kendi doğası ve faaliyetleri kapsamında hiçbir etki, vesayet, güç odağı ve özellikle yürütmenin güdümünde olan HSK gibi bir kurumun vesayeti altında olmaması gerekir. Aksi düşünce yargı bağımsızlığına, tarafsızlığına ve tabi hakimlik ilkesiyle erkler ayrılığı ilkesinin yok edilmesi sonucunu doğurur.

Yargı organlarının demokratik ve sosyal bir hukuk devletinde hak ve özgürlükleri toplumun temel değerlerini bir arada eşit ve özgür yaşamını koruma ve güvencesi olma fonksiyonunu üslenmesinden dolayı, hakimlerin bu görevlerini yapabilmeleri için yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığının sağlanması zorunludur. En alt derece mahkemeden en üst derece mahkemeye doğru silsile ile hiyerarşi oluşturma ve mahkemelerin ve dairelerin kendi iç işleyişinde inisiyatifsiz ve yetkisiz bırakılması tekçi bir sistemin yukarıdan aşağıya doğru toplumsal her alanda kurumsallaşmasının ifadesidir. Tasarının bu maddesi yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı ilkelerine ve anayasanın kuvvetler ayrılığı, temel hak ve özgürlüklere ilişkin hükümlerine aykırı bulunmaktadır. Bu itibarla tasarının bu maddesine şerh koyuyoruz.

Kanun tasarısı, uygulamada yargının karşılaştığı bir takım sorunları gidermeye yönelik düzenlemeler içermekle birlikte esas itibariyle tasarı içerisine serpiştirilmiş evrensel özgürlükçü hukuka aykırı madde değişiklikleri içermektedir. Tasarının anlayış ve ruhunun özünde yargı bağımsızlığı, tarafsızlığı ve tabii hâkimlik ilkesini yok eden kişi hak ve özgürlükleri ile hak arama yollarını daraltan ve yargıyı hiyerarşik bir yapı içinde yürütme erkinin vesayeti altına alan yukarıda şerh koyduğumuz değişiklikleri ihtiva etmektedir. Şerh konulan değişikliklerin komisyonda görüşülerek çağdaş hukuk anlayışına ve kuvvetler ayrılığı ilkesine uygun hale getirilerek görüşülmesinde yarar görmekteyiz.

Mehmet Emin Adıyaman

Iğdır

ALT KOMİSYON METNİ

**BÖLGE ADLİYE VE BÖLGE İDARE MAHKEMELERİNİN
İŞLEYİŞİNDE ORTAYA ÇIKAN SORUNLARIN GİDERİLMESİ AMACIYLA
BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TASARISI**

MADDE 1- 6/1/1982 tarihli ve 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanunun 3/B maddesinin başlığı “Bölge idare mahkemesi başkanı, daire başkanları ve üyelerinin görevleri.” şeklinde değiştirilmiş, birinci fıkrasının başına “1.” ibaresi, aynı fıkranın (f) bendine “denetlemek” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya denetletmek, personelden kendisine doğrudan bağlı olanlar hakkında ilgili kanunda belirtilen disiplin cezalarını uygulamak” ibaresi ile aynı fıkraya (g) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş, mevcut (h) bendi (ı) bendi olarak teselsül ettirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“h) Hukuki veya fiili nedenlerle bir dairenin kendi üyeleri ile toplanamadığı hâllerde ilgisine göre diğer dairelerden üye görevlendirmek.”

“2. Daire başkanlarının görevleri şunlardır:

a) Dairelerinde uyumlu, verimli ve düzenli bir çalışmanın gerçekleşmesini ve işlerin makul süre içinde incelenmesini ve karara bağlanmasını sağlamak, dairenin kendi kararları arasında meydana gelen farklılık ve uyumsuzlukların giderilmesi için tedbirler almak.

b) Dosyayı, inceleyecek üyeye havale etmek ve kararların zamanında yazılmasını sağlamak.

c) Personelin özlük işlemlerinin yürütülmesini sağlamak ve izin isteklerini düşünceleriyle birlikte adalet komisyonuna aktarmak.

d) Dairede görevli yazı işleri müdürlüğünün işleyişini denetlemek ve personel hakkında ilgili kanunda belirtilen disiplin cezalarını uygulamak.

e) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

3. Üyelerin görevleri şunlardır:

a) Daire başkanı tarafından verilen dosyaları gerekli şekilde ve zamanında inceleyerek heyete sunmak, düşünce ve görüşlerini bildirmek ve kararları yazmak.

b) Dairelerindeki duruşma ve müzakerelere katılmak.

c) Dairenin uyumlu, verimli ve düzenli çalışmasının sağlanmasında ve işlerin makul süre içinde incelenip karara bağlanmasında daire başkanına yardım etmek.

d) Bu Kanun uyarınca daire başkanı tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

4. Bölge idare mahkemesi başkanının yokluğunda, adalet komisyonu ve dairedeki görevler hariç olmak üzere, en kıdemli daire başkanı başkana vekâlet eder.”

MADDE 2- 2576 sayılı Kanunun 3/C maddesinin dördüncü fıkrasının (a) bendinde yer alan “Gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak ihtisaslaşmayı sağlamak amacıyla, bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki iş bölümünü belirlemek, daireler” ibaresi “Daireler” şeklinde değiştirilmiş ve fıkranın (b) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3- 2576 sayılı Kanunun 3/D maddesinin birinci fıkrasının başına “1.” ibaresi ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“2. İki dairenin görevine ilişkin davalar, ilgili dairenin isteği üzerine o dairelerin birlikte yapacakları toplantıda karara bağlanır. Bu toplantıya daire başkanlarından kıdemli olan katılır ve başkanlık eder. Toplanma ve görüşme yeter sayısı beştir. Kararlar oy çokluğuyla verilir. Bu davalar, istemde bulunan ilgili dairenin esas ve karar numaralarını alır.

3. Gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki iş bölümü, Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenir.”

MADDE 4- 2576 sayılı Kanunun 3/F maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “başkanlar kurulunun” ibaresi “bölge idare mahkemesi başkanının” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 5- 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 20 nci maddesinin altıncı fıkrasında yer alan “İdare” ibaresi “Bölge idare mahkemelerindeki istinaf kanun yolu incelemeleri ile idare” şeklinde değiştirilmiş ve fıkraya “ara kararları” ibaresinden sonra gelmek üzere “daire başkanı” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 6- 2577 sayılı Kanunun 45 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “aksine hüküm bulunsa” ibaresi “farklı bir kanun yolu öngörülümüş olsa” şeklinde değiştirilmiş ve maddenin altıncı fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Bu kararlar, dosyayla birlikte kararı veren ilk derece mahkemesine gönderilir ve bu mahkemelere yedi gün içinde tebliğe çıkarılır.”

MADDE 7- 2577 sayılı Kanunun 50 nci maddesinin birinci fıkrasına birinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiş ve mevcut ikinci cümlesinde yer alan “karar” ibaresi “kararlar” şeklinde değiştirilmiştir.

“Ancak Danıştay ilgili dairesinin onamaya ilişkin kararları, dosyayla birlikte kararı veren ilk derece mahkemesine, kararın bir örneği de bölge idare mahkemesine gönderilir.”

MADDE 8- 2577 sayılı Kanunun 52 nci maddesine üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve mevcut dördüncü fıkra beşinci fıkra olarak teselsül ettirilmiştir.

“4. Temyiz ve istinaf incelemesi sırasında yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlar kesindir.”

MADDE 9- 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun 26 ncı maddesinin birinci fıkrasına “başkanlık,” ibaresinden sonra gelmek üzere “ceza daireleri başkanlar kurulu, hukuk daireleri” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 10- 5235 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin başlığı “Bölge adliye mahkemesi ceza daireleri başkanlar kurulu ve hukuk daireleri başkanlar kurulu” şeklinde, birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddenin ikinci fıkrasına “başkanlığını” ibaresinden sonra gelmek üzere “ilgili” ibaresi eklenmiştir.

“Bölge adliye mahkemesi ceza daireleri başkanlar kurulu ve hukuk daireleri başkanlar kurulu, bölge adliye mahkemesi başkanı ve ilgili dairelerin başkanlarından oluşur.”

MADDE 11- 5235 sayılı Kanunun 34 üncü maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendine “mahkemesi” ve “başkanlık etmek,” ibarelerinden sonra gelmek üzere “ceza daireleri başkanlar kurulu ve hukuk daireleri” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 12- 5235 sayılı Kanunun 35 inci maddesinin birinci fıkrasının giriş cümlesinde yer alan “başkanlar kurulunun görevleri şunlardır” ibaresi “ceza daireleri başkanlar kurulu ve hukuk daireleri

başkanlar kurulu kendi aralarında toplanır ve aşağıdaki görevleri yaparlar” şeklinde, aynı fıkranın (1) numaralı bendinde yer alan “Bölge adliye mahkemesi hukuk ve ceza dairelerinin numaralarını ve aralarındaki işbölümünü belirlemek, daireler” ibaresi “Daireler” şeklinde ve (3) numaralı bendinde yer alan “Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu veya Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa” ibaresi “Hukuk Muhakemeleri Kanunu veya Ceza Muhakemesi Kanununa” şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak bölge adliye mahkemeleri ceza ve hukuk daireleri arasındaki iş bölümü, Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenir.”

MADDE 13- 5235 sayılı Kanunun 40 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendine “giderilmesi için” ibaresinden sonra gelmek üzere “ceza daireleri başkanlar kuruluna veya hukuk daireleri” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 14- 5235 sayılı Kanunun 46 ncı maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “başkanlar kurulunun” ibaresi “bölge adliye mahkemesi başkanının” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 15- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 280 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “(c)” ibaresi “(a), (c), (d)” şeklinde değiştirilmiş, fıkraya (a) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bentler eklenmiş, mevcut (b) ve (c) bentleri (d) ve (e) bentleri olarak teselsül ettirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“b) Cumhuriyet savcısının istinaf yoluna başvurma nedenine uygun olarak mahkumiyete konu suç için kanunda yazılı cezanın en alt derecesinin uygulanmasını uygun görmesi hâlinde, hukuka aykırılığın düzeltilerek istinaf başvurusunun esastan reddine,

c) Olayın daha fazla araştırılmasına ihtiyaç duyulmadan davanın reddine karar verilmesi veya güvenlik tedbirlerine ilişkin hatalı kararın düzeltilmesi gereken hâllerde hukuka aykırılığın düzeltilerek istinaf başvurusunun esastan reddine,”

“(3) Birinci ve ikinci fıkra uyarınca verilen kararların sanık lehine olması hâlinde, bu hususların istinaf isteminde bulunmamış olan diğer sanıklara da uygulanma olanağı varsa bu sanıklar da istinaf isteminde bulunmuşçasına verilen kararlardan yararlanırlar.”

MADDE 16- 5271 sayılı Kanunun 281 inci maddesinin birinci fıkrasına “mahkemesi” ibaresinden sonra gelmek üzere “daire” ibaresi eklenmiş ve fıkranın ikinci cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 17- 5271 sayılı Kanunun 282 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “okunur” ibaresi “anlatılır” şeklinde, (b) bendinde yer alan “de okunur” ibaresi “anlatılır” şeklinde ve (c) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, aynı fıkraya (c) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve mevcut (d) bendi (e) bendi olarak teselsül ettirilmiştir.

“c) İlk derece mahkemesinde dinlenen tanıkların ifadelerini içeren tutanaklar ile keşif tutanakları ve bilirkişi raporu anlatılır.

d) Bölge adliye mahkemesi duruşma hazırlığı aşamasında toplanan delil ve belgeler, yapılmışsa keşif ve bilirkişi açıklamalarına ilişkin tutanak ve raporlar okunur.”

MADDE 18- 5271 sayılı Kanunun 283 üncü maddesinin birinci fıkrasına “yoluna” ibaresinden sonra gelmek üzere “yalnız” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 19- 5271 sayılı Kanunun 285 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Türk Ceza Kanununun” ibaresi “23/4/2016 tarihli ve 6706 sayılı Cezaî Konularda Uluslararası Adli İş Birliği Kanununun” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 20- 5271 sayılı Kanunun 286 ncı maddesinin ikinci fıkrasına (b) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve diğer bentler buna göre teselsül ettirilmiştir.

“c) Hapis cezasından çevrilen seçenek yaptırımlara ilişkin ilk derece mahkemesi kararları ile ilgili olarak bölge adliye mahkemesince verilen; seçenek yaptırımlara ilişkin her türlü kararlar ve istinaf başvurusunun esastan reddine dair kararlar.”

MADDE 21- 5271 sayılı Kanunun 291 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “yedi” ibaresi “on beş” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 22- 5271 sayılı Kanunun 304 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “gönderilmek üzere bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığına verir.” ibaresi “gönderir.” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 23- 5271 sayılı Kanunun Altıncı Kitap Üçüncü Kısım Birinci Bölüm başlığında yer alan “Yargıtay” ibaresi metinden çıkarılmış ve 308 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 308/A maddesi eklenmiştir.

“Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itiraz yetkisi

MADDE 308/A- (1) Bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin kesin nitelikteki kararlarına karşı bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı, re’sen veya istem üzerine, kararın kendisine verildiği tarihten itibaren otuz gün içinde kararı veren daireye itiraz edebilir. Sanığın lehine itirazda süre aranmaz. Daire, mümkün olan en kısa sürede itirazı inceler ve yerinde görürse kararını düzeltir, aksi halde itirazı reddeder. İtirazın reddine ilişkin kararlar kesindir.”

MADDE 24- 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 101 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(2) 99 uncu madde gereğince cezaların toplanması gerektiğinde bu hususta hüküm verme yetkisi, en fazla cezaya hükmetmiş bulunan mahkemeye, bu durumda birden çok mahkeme yetkili ise son hükmü vermiş olan mahkemeye aittir. En fazla cezanın;

a) Yargıtay tarafından ilk derece mahkemesi sıfatıyla verilmesi hâlinde Ankara ağır ceza mahkemesince,

b) Bölge adliye mahkemesi tarafından ilk derece mahkemesi sıfatıyla verilmesi hâlinde bölge adliye mahkemesinin bulunduğu il ağır ceza mahkemesince,

c) Bölge adliye mahkemesi tarafından duruşma açmak suretiyle verilmesi hâlinde ise hükmü kaldırılan ilk derece mahkemesince,

bu hususta karar verilir.

(3) Bu madde uyarınca verilen kararlara karşı itiraz yoluna gidilebilir.”

MADDE 25- 5275 sayılı Kanunun 107 nci maddesinin onbirinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “mahkemeye verilir” ibaresi “mahkemeye; hüküm veya hükümlerden biri bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay tarafından verilmiş ise 101 inci maddenin ikinci fıkrasına göre belirlenen ilk derece mahkemesine; hükümlü başka bir yerde bulunuyorsa o yerde bulunan aynı derecedeki mahkemeye verilir” şeklinde ve onbeşinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(15) Hükümlü, geri kalan süre içinde işlediği kasıtlı bir suçtan dolayı hapis cezasına mahkûm edilirse ya da bağlı tutulduğu yükümlülükleri yerine getirmezse hükmü veren ilk derece mahkemesi, cezaların toplandığı hâller ile hükmün bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay tarafından verilmiş olması hâlinde ise 101 inci maddenin ikinci fıkrasına göre belirlenen ilk derece mahkemesi tarafından koşullu salıverilme kararının geri alınmasına dosya üzerinden karar verilir. Bu kararlara karşı itiraz yolu açıktır.”

MADDE 26- 11/12/2010 tarihli ve 6087 sayılı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanununun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasına (b) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve mevcut (c) bendi (ç) bendi olarak teselsül ettirilmiştir.

“c) Bölge adliye ve bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki işbölümü ile ilk derece mahkemeleri arasındaki iş dağılımını karara bağlamak.”

MADDE 27- 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 302 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(5) Kanun yollarından geçmek suretiyle kesinleşen kararların kesinleşme kaydı ile kesinleşme kaydı yapılan kararların yerine getirilmesi için gerekli bildirimler de ilk derece mahkemesince yapılır.”

MADDE 28- 6100 sayılı Kanunun 352 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 352- (1) Bölge adliye mahkemesi hukuk dairesince dosya üzerinde yapılacak ön inceleme sonunda aşağıdaki durumlardan birinin tespiti hâlinde öncelikle gerekli karar verilir.

a) İncelemenin başka bir dairece veya bölge adliye mahkemesince yapılmasının gerekli olması.

b) Kararın kesin olması.

c) Başvurunun süresi içinde yapılmaması.

ç) Başvuru şartlarının yerine getirilmemesi.

d) Başvuru sebeplerinin veya gerekçesinin hiç gösterilmemesi.

(2) Ön inceleme heyetçe veya görevlendirilecek bir üye tarafından yapılır ve ön inceleme sonunda karar heyetçe verilir.

(3) Eksiklik bulunmadığı anlaşılan dosya incelemeye alınır.”

MADDE 29- 6100 sayılı Kanunun 353 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (3) numaralı alt bendinde yer alan “veyahut mahkemenin bölge adliye mahkemesinin yargı çevresi dışında kalması” ibaresi ile bendin (5) numaralı alt bendinde yer alan “, merci tayinine” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 30- 6100 sayılı Kanunun 359 uncu maddesinin başlığına “ve tebliği” ibaresi ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(3) Temyizi kabil olmayan kararlar, ilk derece mahkemesi tarafından; temyizi kabil olan kararlar ise bölge adliye mahkemesi tarafından tebliğe çıkarılır.”

MADDE 31- 6100 sayılı Kanunun 361 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “bir ay” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 32- 6100 sayılı Kanunun 362 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin başına “Kira ilişkisinden doğan ve miktar veya değeri itibarıyla temyiz edilebilen alacak davaları hariç olmak üzere” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 33- 6100 sayılı Kanunun 363 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) İlk derece mahkemelerinin kesin olarak verdikleri kararlar ile istinaf incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlarına ve bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinin ilk derece mahkemesi sıfatıyla kesin olarak verdikleri kararlar ile yine bu sıfatla verdikleri ve temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlarına karşı, yürürlükteki hukuka aykırı bulunduğu ileri sürülerek Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından kanun yararına temyiz yoluna başvurulur.”

MADDE 34- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 35- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

Esas No.: 1/839

Karar No.: 8

3.7.2017

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

“Bölge Adliye ve Bölge İdare Mahkemelerinin İşleyişinde Ortaya Çıkan Sorunların Giderilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı (1/839)” 29/5/2017 tarihinde esas Komisyon olarak Komisyonumuza havale edilmiştir. Tasarı, Ankara Milletvekili ve Adalet Komisyonu Başkanı Ahmet İyimaya başkanlığında gerçekleştirilen Komisyonumuzun 02/06/2017 tarihli toplantısında görüşülmüştür. Toplantıya Hükümeti temsilen Adalet Bakanı Bekir Bozdağ ile Adalet Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Danıştay Başkanlığı, Yargıtay Başkanlığı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Türkiye Barolar Birliği, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ve Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu temsilcileri katılmıştır. Tasarı detaylı incelenebilmesi amacıyla dokuz üyeden oluşan Alt Komisyona havale edilmiştir.

Tasarı, Alt Komisyonun 12/06/2017 tarihli toplantısında görüşülmüştür. Toplantıya Adalet Bakanlığı, Yargıtay Başkanlığı, Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlığı, Türkiye Barolar Birliği temsilcileri ile Ankara Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Muharrem Özen, Gazi Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Murat Sezgin ve İstanbul Kültür Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Bahri Öztürk katılmıştır. Alt Komisyon tarafından tanzim edilen rapor 14/6/2017 tarihinde Komisyonumuza sunulmuştur.

Komisyonumuz, 19/6/2017 tarihli toplantısında Alt Komisyon tarafından tanzim edilen rapor ve metin üzerinden görüşmelerine devam etmiştir. Toplantıya Adalet Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Danıştay Başkanlığı, Yargıtay Başkanlığı, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi Başkanlığı, Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlığı, Türkiye Barolar Birliği temsilcileri ile Gazi Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Murat Sezgin ve İstanbul Kültür Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Bahri Öztürk katılmıştır.

Görüşmelerin tamamı tutanağa bağlanmıştır. İçtüzüğün 45’inci maddesi uyarınca Genel Kurul çalışmalarında Komisyonumuzu temsil etmek üzere Giresun Milletvekili Sabri Öztürk, İstanbul Milletvekili Serap Yaşar, Şanlıurfa Milletvekili İbrahim Halil Yıldız ve İzmir Milletvekili Mahmut Atilla Kaya özel sözcü seçilmişlerdir.

Müzakereler esnasında Tasarı hakkında dile getirilen düşünceler şu şekildedir:

Tasarı ile bölge idare mahkemelerinde yapılan yargılamalar, bölge idare mahkemesi başkanın müdahalelerine açık hale getirilmektedir. Şöyle ki; 2576 sayılı Kanuna eklenmesi öngörülen 3/B maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi ile hukuki veya fiili nedenlerle bir dairenin kendi üyeleri ile toplanmadığı hallerde ilgisine göre diğer dairelerden üye görevlendirme yetkisi dolaylı olarak mahkeme heyetine müdahale niteliği taşımaktadır. Gerçekleşme ihtimali az da olsa bir dairenin tüm üyelerinin herhangi bir nedenle toplantıya katılmadığı durumlarda bölge idare mahkemesi başkanı, tüm üyelerin yerine başkaca üyeler görevlendirmek suretiyle mahkemenin oluşumuna müdahalede bulunabilecektir.

Yargıya müdahale niteliği taşıyan bir diğer husus ise yine adı geçen Kanuna eklenmesi öngörülen 3/D maddesi ile gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki iş bölümünün Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenmesidir.

Özellikle daire sayısı fazla olan bölge idare mahkemelerinde başkanlar kurulunun toplanmasındaki zorluk nedeniyle üye görevlendirmenin en seri şekilde yapılarak dairelerdeki işleyişin aksamasının önüne geçilmesi amacıyla bu görev bölge idare mahkemesi başkanına verilmektedir. Bu düzenleme yalnızca belirtilen aksamalarının önüne geçilmesi amacıyla yapılmakta ve başkaca bir gaye güdülmemektedir.

Bu noktada bir hususa özellikle dikkat çekmekte fayda vardır. Tasarının çerçeve 8’inci maddesi ile 2577 sayılı Kanunun 52’nci maddesine eklenmesi öngörülen fıkrada, temyiz ve istinaf incelemesi sırasında yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlar kesin olup, bu kesinlik yalnızca bahse konu kararlar bakımındandır. Dolayısıyla başkaca gerekçelerin ortaya çıkması durumunda tekrar yürütmenin durdurulması talepleri söz konusu olduğunda bunlar bakımından süreç yeniden işletilecektir.

Yapılan görüşmeler sırasında maddeler üzerinde yapılan değişiklik ve kabuller aşağıdaki gibidir:

Alt Komisyon metninin çerçeve 1’inci maddesi, 2576 sayılı Kanunun değiştirilmesi öngörülen 3/B maddesinin (h) bendine, hukuki veya fiili nedenlerle bir dairenin kendi üyeleriyle toplanamadığı durumlarda bölge idare mahkemesi başkanı tarafından diğer dairelerden yapılacak üye görevlendirmelerinde kıdem ve sıraya önem verilmesi amacıyla değiştirilmiştir. Aynı zamanda maddeye eklenmesi öngörülen 3’üncü fıkranın (a) bendinde geçen “düşünce ve görüşlerini” ibaresi gereksiz tekrarlara yer verdiği için “düşüncelerini” şeklinde değiştirilmiştir.

Alt Komisyon metninin çerçeve 2 ile 26’ncı maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin 26’ncı maddesinden sonra gelmek üzere hükmün gerekçesinin yazılarak imzalanmasından itibaren bir ay içinde taraflardan birinin başvurusu üzerine hükmün mühürlenmiş bir nüshasının makbuz karşılığında başvuran tarafa verileceği, diğer nüshasının gecikmeksizin diğer tarafa tebliğ edileceği, bu süre içinde herhangi bir başvuru olmadığı takdirde hükmün yazı işleri müdürü tarafından takip eden bir ay içinde taraflara re’sen tebliğ edileceği hususunun açıklığa kavuşturulması amacıyla çerçeve 27’nci madde eklenmiş ve diğer maddeler buna göre teselsül ettirilmiştir.

Alt Komisyon metninin 27 ile 29’uncu maddeleri, yapılan teselsül neticesinde çerçeve 28 ile 30’uncu maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin 30’uncü maddesi, temyizi kabil olmayan kararların bölge adliye mahkemesi tarafından gecikmeksizin tebliğ çıkarılmasına ilişkin düzenleme yapılması amacıyla değiştirilerek ve yapılan teselsül neticesinde çerçeve 31’inci madde olarak kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin 31 ile 33’üncü maddeleri; yapılan teselsül neticesinde çerçeve 32 ile 34’üncü maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

Tasarıya, çerçeve 33’üncü maddeden sonra gelmek üzere, temyiz sürelerinin yeniden düzenlenmesi ve Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından bölge adliye ve bölge idare mahkemesi daireleri arasında iş bölümü yapılmaya kadar bölge adliye ve bölge idare mahkemesi başkanlar kurullarınca yapılan iş bölümünün uygulanmasına devam olunacağına dair intikal hükümlerinin düzenlenmesi amacıyla geçici madde eklenmiştir.

Alt Komisyon metninin 34 ve 35’inci maddeleri yapılan teselsül neticesinde 35 ile 36’ncü maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

Tasarı oyçokluğuyla kabul edilmiştir.

Tasarının maddeleri görüşmeler sırasında ve yapılan değişiklikler doğrultusunda redaksiyona tabi tutulmuştur.

Raporumuz, Genel Kurula sunulmak üzere Yüksek Başkanlığımıza saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Ahmet İyimaya</i>	<i>Hakkı Köylü</i>	<i>Serap Yaşar</i>
Ankara	Kastamonu	İstanbul
Kâtip	Üye	Üye
<i>Adnan Boynukara</i>	<i>Ali Özkaya</i>	<i>Necati Yılmaz</i>
Adıyaman	Afyonkarahisar	Ankara
		(Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye	Üye	Üye
<i>Mahmut Poyrazlı</i>	<i>Namık Havutça</i>	<i>Yılmaz Tunç</i>
Balıkesir	Balıkesir	Bartın
(Son oylamada bulunamadı)	(Son oylamada bulunamadı, muhalefet şerhi ektedir)	
Üye	Üye	Üye
<i>Mizgin Irgat</i>	<i>Hakan Çavuşoğlu</i>	<i>Cahit Özkan</i>
Bitlis	Bursa	Denizli
(Toplantıya katılmadı)	(Son oylamada bulunamadı)	
Üye	Üye	Üye
<i>Cemal Okan Yüksel</i>	<i>Mehmet Gökdağ</i>	<i>Sabri Öztürk</i>
Eskişehir	Gaziantep	Giresun
(Son oylamada bulunamadı, muhalefet şerhi ektedir)	(Muhalefet şerhimiz var)	
Üye	Üye	Üye
<i>Mehmet Emin Adıyaman</i>	<i>Celal Adan</i>	<i>İsmail Faruk Aksu</i>
İğdır	İstanbul	İstanbul
(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Muhalefet şerhi)	(Muhalefet şerhimiz var)
Üye	Üye	Üye
<i>Zeynel Emre</i>	<i>Kerem Ali Sürekli</i>	<i>Mahmut Atilla Kaya</i>
İstanbul	İzmir	İzmir
(Toplantıya katılmadı)	(Toplantıya katılmadı)	(Son oylamada bulunamadı)
Üye	Üye	Üye
<i>Ömer Süha Aldan</i>	<i>Murat Göktürk</i>	<i>Hilmi Bilgin</i>
Muğla	Nevşehir	Sivas
(Muhalefet şerhim vardır)		
Üye		Üye
<i>İbrahim Halil Yıldız</i>		<i>Aycan İrmec</i>
Şanlıurfa		Şırnak
		(Muhalefet şerhimiz var)

MUHALEFET ŞERHİ

(1/839) Esas numaralı “**Bölge Adliye ve Bölge İdare Mahkemelerinin İşleyişinde Ortaya Çıkan Sorunların Giderilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair kanun Tasarısı**”na karşı olmamızın nedenleri aşağıda belirtilmiştir.

I. TASARININ BÜTÜNÜ HAKKINDA GÖRÜŞLERİMİZ

“Bölge Adliye ve Bölge İdare Mahkemelerinin İşleyişinde Ortaya Çıkan Sorunların Giderilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı” ile gerek adli yargı bakımından, gerekse idari yargı bakımından ikinci derece yargılamayı öngören istinaf kanun yolunun 20 Temmuz 2016 tarihi itibarıyla faaliyete geçirilmesi sonucunda, uygulamada bölge adliye ve bölge idare mahkemelerinin işleyişinde ortaya çıkan birtakım farklılıkların/sorunların giderilmesi amacıyla aşağıda sayılan Kanunlarda değişiklikler yapılması öngörülmektedir:

- 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun
- 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu
- 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun,
- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu,
- 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun,
- 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu,
- 6087 sayılı Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanunu.

Tasarıyla yapılmak istenen değişikliklere hakim olan düşüncenin Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemeleri'nin işleyişinde görülen kimi aksaklıkları gidermek olduğu ifade edilmektedir. Bu amaçla özellikle Başkanlar Kurulu'na ait kimi esas yetkiler Bölge İdare Mahkemesi Başkanı'na ve HSK'ya devredilmektedir. Böylelikle, Başkanlar Kurulu işlevsizleştirilmekte, bu yetkiler tek kişinin takdir ve değerlendirmesine bırakılmaktadır. Tasarının bütününe bakıldığında yetkilerin kurumlardan alınıp kişinin keyfilğine bırakıldığı açıkça görülmektedir. Tasarıdaki en önemli husus, İstinaf Mahkemesi Başkanı'nın daireler arasındaki

görevlendirmede tek yetkili olmasıdır. Eğer o başkana yani tek kişiye bir üstünlük sağlanırsa daireler arasında büyük sorunlar ortaya çıkacaktır.

Tasarının toplumun adalete olan güvenini zedeleyeceği ve tabii hakim ilkesinin ihlal edileceği düşünülmektedir. Yargının objektif kararlar verebilmesi ve aynı zamanda ülkenin temel sorunlarında yol gösterici ve çözümleyici bir konumda olabilmesinin ilk koşulu, o kararları verebilecek zemine, imkânlara, bağımsızlık ve tarafsızlığa sahip olmasıdır. Fakat geline nokta, yargıya yapılan müdahalelerin Türkiye’de hukuka olan güveni azalttığı ve adalet anlayışını değiştirdiği görülmektedir. Özellikle 15 Temmuz darbe girişimi sonrası olağanüstü hal kanun ve kanun hükmünde kararnamele yargıya doğrudan yapılan müdahaleler ve daha sonra 16 Nisan referandumuyla HSYK’nın bünyesinde yapılan değişikliklerden sonra ülkede tarafsız ve bağımsız yargı zedelenmiştir. İktidar, hukukun bağımsızlık ve tarafsızlık ilkesini bastırır hale gelmiştir. Türkiye’de artık yargı siyasallaşmış ve yargı iktidarın vesayeti/denetimi altına girmiştir. Özellikle hakimler siyasi kaygı, telkin ve talimatlardan uzak bir şekilde tarafsız ve bağımsız kararlar verememektedir. Tasarının öngördüğü üzere, birinci sınıf hakimlerden oluşan bir ağır ceza mahkemesinin aynı seviyedeki hakimlerden kurulu bölge adliye mahkemesi kararına karşı direnememesi hakimlere olan güveni zayıflatacaktır ve ayrıca söz konusu düzenleme Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 9’uncu maddesinde düzenlenen ve yargı yetkisinin Türk milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılacağına dair inancı zedeleyecektir.

II. TASARININ MADDELERİ ÜZERİNDEKİ GÖRÜŞLERİMİZ

1. Tasarının 1. maddesi hakkında değerlendirme:

Tasarının 1. maddesi ile 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin kuruluşu ve görevleri hakkındaki kanunun 3/B maddesinin 1. Fıkrasına eklenmesi öngörülen (h) bendinde yer alan; hukuki ve ya fiili nedenlerle bir dairenin kendi üyeleriyle toplanamadığı hallerde ilgisine göre diğer dairelerden kıdem ve sıraya göre üye görevlendirmek yetkisi Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulundan alınarak, Bölge İdare Mahkemesi başkanına verilmektedir.

Özellikle yargının siyasallaştığı bu dönemde ve yakın tarihimizde hukuk dışı saiklerle ve devlet dışı ve de yargı dışı yapıların mensubiyeti ve aidiyetiyle verilen

kararlara sıkça rastlanmaktadır. Tam da bu dönemde davaya özel hakim tayini kaygısıyla ve tek kişi tarafından yapılacak bu görevlendirme endişeyle karşılanmaktadır. Bu nedenle, bu düzenlemenin tasarıdan çıkarılması gerektiği düşünülmektedir.

2. Tasarının 2. Maddesi hakkında değerlendirme:

Tasarının 2. maddesi ile , Kanununun 3/C maddesinin 4. fıkrasının (a) bendinde yer alan “Gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak ihtisaslaşmayı sağlamak amacıyla, bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki iş bölümünü belirlemek” görevinin Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunda olduğuna ilişkin ibare kaldırılarak, Tasarının 3. maddesi ile anılan Kanununun 3/D maddesine 3. fıkraya eklenmek suretiyle, bu görev, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu’na verilmiştir. Bölge idare mahkemesi bir kanun yolu mahkemesidir, diğer kanun yolu mahkemesi olan Yargıtay’da daireler arası iş bölümü mahkemenin kendi kurulları tarafından değerlendirildiği halde bu düzenlemeyle çelişir şekilde istinaf mahkemesinde bu yetkinin HSK’ya devredilmesi sistem bütünlüğü açısından doğru değildir, ayrıca gerek yapısal gerek seçim anlamında siyasallaşan HSK’ya mevcut yetkilerin ötesinde ek yetkilerin bu anlamda düzenlemedeki yetkinin devri doğru görülmemektedir. Bu nedenle, bu düzenlemenin tasarıdan çıkarılması gerektiği düşünülmektedir. Yine tasarı ile, aynı maddenin (b) bendindeki düzenlemenin kaldırılması da 1. Madde ile ilgili yaptığımız değerlendirmelerde belirtilen gerekçelerle doğru değildir.

3. Tasarının 3. maddesi hakkında değerlendirme:

Tasarının 3. maddesi ile 2576 sayılı Kanununun 3/D maddesine eklenen 3. Fıkradaki düzenlemeye konan yetkilerin HSK’nın yeni yapılanma biçimi ve işleyişi karşısında doğru bulunmamaktadır. Bu yetkinin ilgili üst derece mahkemesinin kendisi tarafından yapılmasının isabetli olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle, ilgili fıkranın tasarıdan çıkarılması gerektiği düşünülmektedir.

4. Tasarının 4. maddesi hakkında değerlendirme:

2576 sayılı Kanununun 3/F maddesinin 2. Fıkrasında yer alan maddeyle Başkanlar Kurulu’na ait yetkiler Bölge İdare Mahkemesi Başkanı’na verilmektedir. Tasarı ile kurul işlevsiz hale getirilmekte ve tek kişiye geniş yetkiler tanınması tarafımızca kabul edilmemektedir.

5. Tasarının 8. maddesi hakkında değerlendirme:

Tasarının 8. maddesi ile anılan Kanununun 52. maddesine temyiz ve istinaf incelemesi sırasında yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararların

kesin olacağı yönünde bir düzenleme getirilmeye çalışılmaktadır. Madde gerekçesinde, bu kararlara karşı halihazırda bir itiraz yolu olmadığı, ancak uygulamada tereddütler nedeniyle yargılamanın uzamasına sebebiyet verildiği ifade edilmiş ise de, gerek Kanunun 27. maddesinin 7. fıkrasında yer alan “*Yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlar; Danıştay dava dairelerince verilmişse konusuna göre İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurullarına, bölge idare mahkemesi kararlarına karşı en yakın bölge idare mahkemesine, idare ve vergi mahkemeleri ile tek hakim tarafından verilen kararlara karşı bölge idare mahkemesine kararın tebliğini izleyen günden itibaren yedi gün içinde bir defaya mahsus olmak üzere itiraz edilebilir*” şeklindeki hüküm ile çelişkili olduğu, gerekse de Anayasa’da düzenlenmiş bulunan hak arama özgürlüğüne aykırılık teşkil etmesi sebebiyle, getirilmeye çalışılan bu kısıtlamanın hukuka aykırı bir düzenleme olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle, ilk kez verilmiş bu kararlara karşı da hukuki bir denetim mekanizmasının öngörülmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu nedenle, ilgili değişikliğin tasarıdan çıkarılması gerektiği düşünülmektedir.

6. Tasarının 12. Maddesi hakkında değerlendirme:

Tasarının 12.maddesi ile, anılan Kanunun 35.maddesinde, bölge adliye mahkemesi başkanlar kurulunun görevlerinden bölge adliye mahkemelerindeki iş bölümünün belirlenmesi görevinin kaldırılmış olup, maddeye eklenen son fıkra ile bu görev Hakimler ve Savcılar Kuruluna verilmektedir. Bölge adliye mahkemesi bir kanun yolu mahkemesidir, diğer kanun yolu mahkemesi olan Yargıtay’da daireler arası iş bölümü mahkemenin kendi kurulları tarafından değerlendirildiği halde bu düzenlemeyle çelişir şekilde istinaf mahkemesinde bu yetkinin HSK’ya devredilmesi sistem bütünlüğü açısından doğru değildir, ayrıca gerek yapısal gerek seçim anlamında siyasallaşan HSK’ya bu yetkinin devri doğru görülmemektedir Bu nedenle, bu düzenlemenin tasarıdan çıkarılması gerektiği düşünülmektedir.

7. Tasarının 14. Maddesi hakkında değerlendirme:

Tasarıda “Hukuki veya fiili nedenlerle bir dairenin kendi üyeleriyle toplanamadığı hallerde ilgisine göre diğer dairelerden üye görevlendirmek” şeklindeki (b) bendinde sayılan görev Bölge Adliye Mahkemesi Başkanlar Kurulundan alınarak, Tasarının 1. maddesinde Kanunun 3/B maddesinin 1. fıkrasına eklenen (h) bendi ile Bölge Adliye Mahkemesi başkanına verilmektedir. Özellikle yargının siyasallaştığı bu dönemde ve yakın tarihimizde hukuk dışı saiklerle ve devlet dışı ve de yargı dışı yapıların mensubiyeti ve aidiyetiyle verilen kararlara

sıkça rastlanan bu dönemde davaya özel hakim tayini kaygısıyla ve tek kişi tarafından yapılacak bu görevlendirme tarafımızca endişeyle karşılanmaktadır. Bu nedenle, bu düzenlemenin tasarıdan çıkarılması gerektiği düşünülmektedir.

8. Tasarının 23. Maddesi hakkında değerlendirme:

Tasarının 23. maddesi ile, anılan Kanununun 308/A maddesinde öngörülen değişiklik ile, Kanununun 308.maddesinde yer alan olağanüstü kanun yolu olarak gösterilen Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itiraz yetkisine benzer bir yetki bölge adliye mahkemeleri ceza dairelerinin kesin nitelikteki kararlarına karşı öngörülmüştür. Maddenin “itirazın reddine ilişkin kararlar kesindir” şeklindeki cümlesi itirazın kabulü kararı verilmesi halinde bu kararın kesin olmayacağı yönünde bir yoruma sebebiyet verebileceği düşünülmektedir. Halbuki itiraz edilen kararın kesin nitelikte olması ve itirazın olağanüstü kanun yolu olması sebebiyle, itirazın sonucunun her durumda kesin karar niteliğinde olması gerektiği değerlendirilmektedir. Bu ret kararına karşı bir kanun yolu öngörülmelidir. Ceza Daireleri Başkanlar Kurulu itiraz merci olarak belirlenebilirdi.

Sonuç olarak tasarıda uygulamada ortaya çıkan birtakım aksamaları gidermek amacıyla öngörülen teklifleri desteklemekle birlikte özellikle istinaf mahkemelerinin bir üst derece mahkemesi olduğu gerçeğini yadsıyarak bu mahkemelerin daireleri arasındaki işbölümüne ilişkin HSK'nın yetkili kılınmasını doğru bulmadığımızı ve yine II nci bölümde ayrı ayrı açıklanan nedenlerle Başkanlar Kuruluna ait yetkilerin bir bölümünün bu kurulu işlevsizleştirerek tek kişi, Mahkeme Başkanı'na verilmesi şekilde kanunlaşmasına karşı olduğumuzu bildiririz.

Ömer Süha Aldan

Muğla

Necati Yılmaz

Ankara

Mehmet Gökdağ

Gaziantep

Namık Havutça

Balıkesir

Cemal Okan Yüksel

Eskişehir

MUHALEFET ŞERHİ

(Bölge Adliye ve Bölge İdare mahkemelerinin işleyişinde ortaya çıkan sorunların giderilmesi amacıyla bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı 1/839)

Hukuk devletinin en önemli unsurlarından olan yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı, modern demokrasiye sahip tüm dünya ülkelerinde kabul görmekte, temel hak ve özgürlüklerin güvencesi olan, yürütme ve yasama organlarının işlemlerini denetleyen, vatandaşlarının hukuki ihtilaflarına çözüm bulan yargı organları, yasama ve yürütme organları karşısında bağımsızlığa sahip olmadıkları veya tarafsızlıklarını koruyamadıkları takdirde, yargısal denetimi benimsemenin bir anlamı kalmayacak, siyasal iktidarın sınırlarını çizen kuvvetler ayrılığı ile hukuk devleti ilkelerinden de söz edilemeyecektir.

Yargı bağımsızlığı en genel tanımıyla hiçbir devlet organının, makamın, kişinin ya da kurumun, yargı yetkisinin kullanılması nedeniyle mahkemelere ve orada görevli hâkimlere etki edememesi, müdahalede bulunamaması anlamına gelir.

En temelde, insanların kalplerine kin tohumlarının ekilmesini önlemeyi amaçlayan yargı faaliyeti, toplumun huzur içinde yaşaması için yürütülür. Yargı, toplumun ve özeld bireylerin haksızlıklar karşısında mağdur edilmemelerini ve devlet ile yürütme karşısında korumasını sağlamalıdır.

Dünyanın ilk uygarlığı olarak bilinen Sümerler 'den bugüne kadar insanlığın başvurduğu yargının, işlevini düzgün yerine getirebilmesi için, bağımsızlığının ve tarafsızlığının sağlanması gerekir. Sokrates, “Yargıcın görevi, adaleti lütfetmek değil, herkesin hakkını vermek; kendi keyfine göre değil yasalara göre hüküm kurmaktır” demiştir.

Yargı faaliyetinin içi boş, göstermelik bir faaliyet olmasını önleyecek olan, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı kavramları; modern devlette kuvvetler ayrılığı sisteminin en önemli denge unsurlarıdır. Yasama ve yürütme için bir tür fren görevi yapan yargı, bireylerin bu iki erk altında ezilmesini engelleyen bir fonksiyona sahiptir.

Yargının, özellikle yürütmeye karşı korunması gerekir, mevcut siyasal iktidarın yargı bağımsızlığını ve tarafsızlığını açık bir şekilde kanun hükmünde karamamelerle ihlal ettiği açık bir gerçektir. Yargı bağımsızlığı demokratik hukuk devletinin bir unsurudur. Demokratik hukuk devletlerinde “hukukun sözcüsü” ve “hukuk düzeninin gözcüsü” görevini yargı üstlenir.

Yargı görevlerini, ifa ederken mutlaka kararlarını etkilemeye yönelik yürütme ve siyasal iktidarın uygunsuz baskılarından korunmalıdır. Yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı uluslararası camiada da oldukça önem verilen bir konudur. Bu konu, temel insan hakları belgelerinde düzenlenmiştir. Bağımsız ve tarafsız bir mahkemede yargılanmak, kişiler için bir haktır. Yargı bağımsızlığını ve tarafsızlığını sağlamak hukuk devleti içinse bir ödevdir.

Türkiye'nin pek çok zaman, yargı bağımsızlığını ve tarafsızlığını sağlayamaması nedeniyle AİHM'de tazminata mahkûm olmasına neden olan, AİHS'nin 6. maddesi Adil Yargılanma Hakkı başlığını taşır. İlgili maddenin ilk fıkrası “Herkes, yasayla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının görülmesini istemek hakkına sahiptir” hükmünü içerir. Yargı bağımsızlığı hâkimlerin ve kurumsal olarak yargının, yargı içinden ve dışından gelebilecek

olumsuz etkilere karşı korunması anlamına gelir. Yargı tarafsızlığı ise, hâkimin davanın taraflarına eşit davranması ve kendi ön yargıları ve ideolojik görüşlerinden hareketle değil, hukuk kurallarından ve vicdanından hareketle karar vermesi demektir.

Yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı temelde, cesur, dürüst, açık görüşlü ve insan haklarına saygılı hâkim ve savcılara ulaşma çabasıdır. Hedeflenen ve ulaşılmaya çalışılan amaç, hâkim ve savcıların insan haklarına uygun yorumlar yapmaları, ufuklarının geniş olması ve mesleki davranışlarında etik değerlere saygılı davranmalarıdır. Hâkimler ve savcılar, kendilerini devlete veya bir ideolojiye değil, hukuka ve adalete sadık hissetmelidirler.

Hâkimin yargılama yaparken, taraflara karşı eşit davranabilmesi için davanın taraflarından bağımsız olması gerektiği açıktır. Diğer bir ifade ile hâkimlerin tarafsız olmalarını sağlamak için, onların bağımsız olmalarını sağlamak gerekir. Hâkim, davanın taraflarına karşı, devletin siyasi kurumlarından, iktidardan ve devlet dışı baskı gruplarından gelen tüm olumsuz etkilere karşı bağımsız olmak zorundadır.

Türkiye Cumhuriyeti devleti kurulduğu günlerden bu yana, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı sorun oluşturmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarında, İstiklal Mahkemeleri ve Heyet-i Mahsusal ile başlayan yargı bağımsızlığı ve yargı tarafsızlığı ihlalleri, zaman içinde, Tahkikat Komisyonu'nda, Yassıada Mahkemesi'nde, Sıkıyönetim Mahkemeleri'nde, Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nde (DGM'lerde) ve Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemeleri'nde (ÖAC'lerde) tekrar tekrar karşımıza çıkmıştır.

Kendi gerçeklerimizle yüzleşmek durumundayız. AKP iktidar dönemleriyle birlikte başlayan 15 Temmuz darbe girişimi sonrası OHAL ve KHK'larla doruğa çıkan tabii hâkim ilkesi, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı ilkesinin ihlali ile yargının vesayet altına alınması girişimi açıkça pratiğe geçirilmiştir. Farklı yönleri ile birlikte, ülkemizde yaşanan, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı ihlalleri devam etmektedir. Meslekten azil başta olmak üzere, maaşlarının kesilmesi, coğrafi teminat olarak bilinen tayin edilirken rıza aranması, terfi ve disiplin işlemlerinin baskı oluşturacak nitelik taşıması hâkim ve savcılarının bağımsızlıkları için kullanılan baskı araçlarıdır. Tüm bu araçları kullanmaya yetkili olan makamlar, günümüzde yargı yüksek kurulları(HSK) dir. Yargı yüksek kurullarının, yasama ve yürütmeden bağımsız yapılarının olması gerekir. Oysa HSK siyasal iktidarın yargı organları üzerinde özellikle hâkimlerin tayin, atama, nakil, yükselme ve özlük haklarına ilişkin bir hukuki baskı aracı olarak kullanılmaktadır. HSK'nın oluşumu, üyelerinin seçimi ve Adalet Bakanı ile müsteşarın kurulda aktif görev almaları kurulu bir yargı kurulu olmaktan çıkarmış adeta yürütmenin bir kurulu haline getirmiştir. Mevcut sistem içerisinde yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığından söz etmek imkânsızdır.

Yukarıdaki değerlendirmeler ışığında Adalet komisyonumuzda gündeme alınan ve oy çokluğu ile kabul edilen 1/839 esas sayılı "Bölge Adliye ve Bölge İdare Mahkemelerinin İşleyişinde Ortaya Çıkan Sorunların Giderilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı"nın bir torba yasa olarak getirildiği, yargının bir takım teknik sorunlarının çözümüne ilişkin hükümler içerse de genel olarak tasarının ruhu, mantığı, felsefesi ve tasarıda gizlenmiş pek çok madde yargı bağımsızlığını, tarafsızlığını ve tabii hâkim ilkesini ihlal eden yargı içinde yukarıdan aşağıya doğru hiyerarşi oluşturan, hâkimi inisiyatifsiz bırakan, mahkemenin iç işleyişine müdahale imkânı tanıyan, yargı organları içinde tek adamlığı(Bölge Mahkeme Başkanını) öngören düzenlemeler mevcuttur.

Doğal hâkim ilkesine ve mahkemelerin tarafsız ve bağımsızlığına aykırı olarak HSK'ya daireler arasında işbölümü, mahkeme başkanına ilgili dairelerden hâkim görevlendirerek yeni daire

oluşturma yetkisi tanıyan düzenlemeler yargıya siyasal iktidarın dolaylı müdahale imkânı veren düzenlemelerdir.

Aşağıda belirtilen maddeler evrensel hukuk kurallarına, AİHS, anayasa ve demokratik hukuk ilkelerine aykırı olarak yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı ile tabii hâkim ilkelerini ihlal eden hükümler içermektedir. Bu maddelerin bu haliyle tasarıda çıkarılması uygun olacaktır.

Şerh koyduğumuz tasarı maddeleri:

Madde 1- Kanun tasarısı ile 2576 sayılı bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinin kuruluş ve görevleri hakkındaki kanun 3/B maddesinin (1) Fıkrasına eklenen (h) bendi ile **“hukuki veya fiili nedenlerle bir dairenin kendi üyeleriyle toplanmadığı hallerde ilgisine göre diğer dairelerden üye görevlendirmek”** şeklinde değişiklik öngörmektedir. Bu değişiklikle bölge idare mahkemesi başkanı bir dairenin üyelerinin toplanamaması hallerinde doğal daire yerine yeni bir daire ihdas etme gibi bir yetkiye sahip olmaktadır. Doğal hâkimlik, bağımsız ve tarafsız yargılama ilkesi ihlal edilerek mahkeme bir bakıma bölge mahkeme başkanının vesayeti altına girmektedir. Düzenlemede bir üye eksikliği hallerinde üye görevlendirilmesinden bahsetmeyip dairenin fiili veya hukuki nedenlerle toplanmaması hallerinde demek suretiyle uygulamada 1 başkan ve 2 üyeden teşekkül eden dairenin her 3 üyesinin veya 2 üyesinin herhangi bir nedenle hazır bulunmaması hallerinde bölge mahkemesi başkanı kendi insiyatifi ile atayacağı veya görevlendireceği üyeler ile yeni bir daire teşekkül etme ve kritik davalarda sübjektif yargılarla kararların oluşmasını neden olabilecektir. Bu nedenle bölge mahkemesi başkanına daire üyelerinden sadece birinin eksik olması halinde ilgisine göre diğer dairelerden görevlendirme yapabilmelidir. Daire üye çoğunluğunun bölge mahkemesi başkanının insiyatifi ile oluşmasına imkan veren bu düzenleme temel hak ve hürriyetlere yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığına, tabi hakimlik ilkesine aykırılık teşkil etmektedir. Tasarının bu şekliyle kabul edilmesi daireyi, bölge mahkemesi başkanının vesayeti altına dolayısıyla HSK ve Adalet Bakanlığı üzerinden yürütmeye bağlı hale getirmekte doğal ve yetkili hakimi kendi dosyaları üzerinde insiyatifsiz bırakmaktadır. Bu haliyle değişiklik anayasaya ve evrensel hukuk kurallarına, yargı bağımsızlığına, kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır.

Madde 2- Tasarının (2.) Maddesi ile 2576 sayılı kanunun 3/C maddesinin 4.fıkrasının (a) bendinde yer alan “gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak ihtisaslaşmayı sağlamak amacıyla, bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki işbölümünü belirlemek” ile (b) bendinde “hukuki veya fiili nedenlerle bir dairenin kendi üyeleriyle toplanmadığı hallerde ilgisine göre diğer dairelerden üye görevlendirmek” şeklindeki mevcut düzenlemede Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunda olan yetki yürürlükten kaldırılarak, tasarının bu maddesi ile (a) fıkrasındaki “gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak ihtisaslaşmayı sağlamak amacıyla, bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki işbölümünü belirlemek” yetkisi HSK’ya devredilmektedir.

Yine (b) fıkrasında mevcut “hukuki veya fiili nedenlerle bir dairenin kendi üyeleriyle toplanmadığı hallerde ilgisine göre diğer dairelerden üye görevlendirmek” yetkisi de tasarının

(1.) Maddesi ile anılan kanunun 3/B maddesinin 1.fıkrasına eklenen (h) bendi ile Bölge İdare Mahkemesi Başkanına verilmektedir.

Bölge İdare Mahkemesi bir istinaf yolu(Kanun yolu) mahkemesidir. Bir üst mahkeme olan Yargıtayda daireler arası işbölümü mahkemenin kendi kurulları tarafından yapıldığına göre bölge idare mahkemelerinin daireler arası işbölümünü de kendi kurulları tarafından yapılması mahkemenin işleyişi ve sistem bütünlüğü açısından doğru olacak ve aynı zamanda mahkemeyi HSK'nın etkisi altında kalmaktan alıkoyacaktır. Mevcut tasarı ile Bölge İdare Mahkemeleri hiyerarşik bir anlayışla HSK'nın etkisi altında kalacaktır. Bu haliyle tasarıdaki düzenleme mahkemenin bağımsızlık ve tarafsızlığına kendi iç işleyişine ve tabii hakim ilkesine gölge düşürecektir.

Madde 3- Tasarı ile 2576 sayılı kanunun 3-D maddesine (2 ve 3.) fıkralar eklenerek üçüncü fıkra ile **“gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki iş bölümü, HSK tarafından belirlenir”** şeklinde değişiklik öngörülmektedir. Bu fıkra ile bölge idare mahkemelerinin kendi çalışma usul ve esaslarını iş bölümü, işin niteliği dikkate alınarak kendi iç işleyişi içinde ve doğal faaliyetleri kapsamında yapacağı çalışma, iş bölümü ve faaliyetleri doğrudan doğruya HSK'nın talimat ve direktiflerine bağlı hale getirmekte bölge idare mahkemelerini HSK'nın vesayeti altına almaktadır. Tasarının (1.)maddesindeki düzenleme ile daireler insiyatifsizleştirilip bölge mahkemesi başkanının vesayeti altına sokulurken bu maddenin (3.) fıkrası ile bölge idare mahkemeleri de HSK'nın vesayeti altına alınmaktadır. Son anayasa değişikliğiyle HSK üyelerinin seçim ve atama şekli, adalet bakanı, müsteşarın dağal üye olması nazara alındığında yürütmeye bağlı bir kurum haline getirildiği tartışmasızdır. Bu kanun tasarısı ile yargı içinde aşağıdan yukarıya doğru hiyerarşik bir yapı oluşturulduğu tasarının mantığından ve ruhundan anlaşılmaktadır. Dolayısıyla maddenin bu haliyle kabulü yargısal kararların tarafsız, bağımsız, objektif ve yargıcın özgürce vicdani kanaatinin oluşmasını engelleyen sübjektif, kişiye, davaya göre, taraflı ve yürütmenin istekleri doğrultusunda kararların oluşmasına sebep olacaktır. Bu itibarla 3. Fıkranın anayasaya, temel hukuk prensiplerine, yargı bağımsızlığına aykırılık teşkil ettiği bu haliyle fıkranın tasarıdan çıkarılması veya kabul edilmemesi gerekir.

Madde 8- Bu madde ile 2577 sayılı kanunun 52. Maddesine 3.fıkradan sonra gelmek üzere **“temyiz ve istinaf incelemesi sırasında yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlar kesindir”** şeklinde 4.fıkra eklenmektedir.

Bu düzenlemeyle yürütmenin durdurulmasına ilişkin dava ve taleplerde hak arama yolu engellenmekte birinci derece mahkemelerce verilen yürütmenin durdurulması taleplerinin reddine dair kararların bölge idare mahkemelerine istinaf yargı yolu son itiraz mercii olarak kabul edilmekte daniştaya temyiz yolu kapatılmaktadır.

İdari yargıda istisnai ve tedbir niteliğinde olan yürütmenin durdurulması kararlarında amaç telafisi imkânsız zararların doğmasını engellemek, idarenin hukuka aykırı eylem ve işlemlerinin önünü almak ve evrensel bir hukuk ilkesi olarak bireyi güçlü olan devlete ve idareye karşı korumaktır. Dolayısıyla yurttaşların hak arama yolunun yürütmenin durdurulması kararlarına ilişkin davalarda diğer idari davalardan ayrık istisnai bir hal olarak en üst idari yargı mercii olan daniştay incelemesine kadar açık tutulması demokratik, özgürlükçü hukuk anlayışının gereğidir. Yeni düzenlemeyle bölge idare mahkemelerince yürütmenin durdurulması istemlerinde verilen kararların kesin olarak kabul edilip temyiz yolunun kapatılması kişi hak ve

özgürlüklerinin ve hak arama yolunu engelleyen bu düzenleme anayasa ve evrensel hukuk kurallarına aykırıdır.

Madde 12- 5235 sayılı kanunun 35.maddesini 1.fıkrasının 1 numaralı bendinde “**Bölge Adliye Mahkemesi Hukuk ve Ceza dairelerinin numaralarını ve aralarındaki işbölümünü belirlemek**” şeklindeki mevcut düzenleme tasarının 12.maddesi ile yürürlükten kaldırılarak ilgi yasanın 35.maddesine yeni fıkra eklenerek “**gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak bölge adliye mahkemeleri ceza ve hukuk daireleri arasındaki işbölümü, Hakimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenir**” şeklinde yeni bir düzenlemeyle Bölge Adliye Mahkemesi Başkanlar Kurulunun görevleri HSK’ya devredilmektedir.

Tasarının 3.maddesiyle Bölge İdare Mahkemeleri Başkanlar Kurulu görevleri arasında bulunan daireler arası işbölümü yetkisi HSK’ya devreden düzenleme tasarının 12.maddesi ile benzer şekilde Bölge Adliye Mahkemeleri Başkanlık Kurulunun görevleri arasında bulunan daireler arası işbölümü yetkisi de HSK’ya devredilmektedir. Gerek Bölge İdare Mahkemeleri gerekse Bölge Adliye Mahkemelerinin kendi iç işleyişi, çalışma esas ve usulleri tabii hakimlik ilkesi ve mahkemelerin bağımsız ve tarafsız olma kuralı çerçevesinde ilgili mahkemelerin başkanlar kurulunun görevleri arasında olması gereken ve mevcut düzenlemede doğru olan durum, tasarıyla değiştirilerek HSK’nın vesayeti öngörülmektedir.

Son anayasa değişikliğiyle HSK üyelerinin seçim ve atama şekli, adalet bakanı ve müsteşarın dağal üye olması nazara alındığında yürütmeye bağlı bir kurum haline getirildiği tartışmasızdır. Bu kanun tasarısı ile yargı içinde aşağıdan yukarıya doğru hiyerarşik bir yapı oluşturulduğu tasarının mantığından ve ruhundan anlaşılmaktadır. Dolayısıyla maddenin bu haliyle kabulü yargısal kararların tarafsız, bağımsız, objektif ve yargıcın özgürce vicdani kanaatinin oluşmasını engelleyen sübjektif, kişiye, davaya göre, taraflı ve yürütmenin istekleri doğrultusunda kararların oluşmasına sebep olacaktır. Bu itibarla 3.Fıkranın anayasaya, temel hukuk prensiplerine, yargı bağımsızlığına aykırılık teşkil ettiği bu haliyle fıkranın tasarıdan çıkarılması veya kabul edilmemesi gerekir.

Madde 23- Tasarının bu maddesiyle ile 5271 sayılı kanuna 308.maddeden sonra gelmek üzere 308/A maddesi eklenmektedir. Bu madde ile “**Bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin kesin nitelikteki hükümlerine karşı bölge adliye mahkemesi cumhuriyet başsavcılığı, re’sen veya istem üzerine kararın kendisine verildiği tarihten itibaren 30 gün içinde kararı veren daireye itiraz edebilir. Sanığın lehine itirazlarda süre aranmaz. Daire, mümkün olan en kısa sürede itirazı inceler ve yerinde görürse kararını düzeltir, aksi halde itiraza rededer. İtirazın reddine ilişkin kararlar kesindir**”.

Bu düzenleme ülkenin içinde bulunduğu koşullar ve yurttaşların hukuk bilgisinin azlığı yine hak arama yollarını yeterince bilmemesi vb. nedenlerle yerindedir. Ancak cumhuriyet başsavcılığının itirazının kararı veren mahkemeye yapılması diğer bir deyişle cumhuriyet başsavcılığının daireye “kararınız yanlıştır, düzeltin” şeklinde ifadesini bulan itirazı pratikte kararı veren daire nezdinde ciddi sonuçlar doğurmayacaktır. Özellikle sanık lehine cumhuriyet başsavcılığınca yapılan itirazların karar veren dairece reddi halinde temyiz yolunun açık tutulması gerekir. Temyiz yolunun kapatılması ceza yargılaması gibi kişi hak ve özgürlükleri üzerinde ağır sonuçlar doğuran yaptırımların telafisi imkansız mağduriyetlere sebep olacağı açıktır. Sanık lehine olan itirazların karar veren dairece reddi halinde cumhuriyet başsavcılığının itirazının reddine ilişkin daire kararına karşı ceza daireleri başkanlar kuruluna veya Yargıtay’a temyiz yoluna gitme imkanı tanınması gerekir.

“İtirazın reddine ilişkin kararlar kesindir” cümlesi olağanüstü bir itiraz yolu olan sanık lehine süresiz itiraz hakkının amacına uygun düşmemektedir. Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı ceza yargılanması hukukunda önemli birikim ve uzmanlığa sahiptir. Sanık lehine istisnai olarak ortaya çıkabilecek durumları ciddiye alan ve kararı veren ilgili daireye olağanüstü itiraz yoluyla başvuran başsavcılığın bu itirazının kararı veren dairece reddi halinde dairenin red kararının bir üst yargı merciince hukuksal denetime tabi tutulması doğru olacaktır.

Madde 26- Tasarının 25. Maddesiyle 6087 sayılı hakimler ve savcılar yüksek kurulu kanunu 9.maddesinin 1.fıkrası C bendi eklenerek sonraki bentler yeniden teselsül ettirilmiştir. Eklenen C bendiyle bölge adliye ve bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki işbölümü ile ilk derece mahkemeleri arasındaki iş dağılımını karara bağlama yetkisi HSK birinci dairesine verilmektedir.

Mahkemelerin yapısı, işleyişi, kendi doğası ve faaliyetleri kapsamında hiçbir etki, vesayet, güç odağı ve özellikle yürütmenin güdümünde olan HSK gibi bir kurumun vesayeti altında olmaması gerekir. Aksi düşünce yargı bağımsızlığına, tarafsızlığına ve tabi hakimlik ilkesiyle erkler ayrılığı ilkesinin yok edilmesi sonucunu doğurur.

Yargı organlarının demokratik ve sosyal bir hukuk devletinde hak ve özgürlükleri toplumun temel değerlerini bir arada eşit ve özgür yaşamını koruma ve güvencesi olma fonksiyonunu üslenmesinden dolayı, hakimlerin bu görevlerini yapabilmeleri için yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığının sağlanması zorunludur. En alt derece mahkemeden en üst derece mahkemeye doğru silsile ile hiyerarşi oluşturma ve mahkemelerin ve dairelerin kendi iç işleyişinde inisiyatifsiz ve yetkisiz bırakılması tekçi bir sistemin yukarıdan aşağıya doğru toplumsal her alanda olduğu gibi yargı alanında da kurumsallaşmasının ifadesidir. Tasarının bu maddesi yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı ilkelerine ve anayasanın kuvvetler ayrılığı, temel hak ve özgürlüklere ilişkin hükümlerine aykırı bulunmaktadır. Bu itibarla tasarının bu maddesinin çıkarılması doğru olacaktır.

Kanun tasarısı, uygulamada yargının karşılaştığı bir takım sorunları gidermeye yönelik düzenlemeler içermekle birlikte esas itibariyle tasarı içerisine serpiştirilmiş evrensel özgürlükçü hukuka aykırı madde değişiklikleri içermektedir. Tasarının anlayış ve ruhunun özünde yargı bağımsızlığı, tarafsızlığı ve tabii hâkimlik ilkesini yok eden kişi hak ve özgürlükleri ile hak arama yollarını daraltan ve yargıyı hiyerarşik bir yapı içinde yürütme erkinin vesayeti altına alan yukarıda şerh koyduğumuz değişiklikleri ihtiva etmektedir. Şerh konulan değişikliklerin genel kurulda görüşülerek çağdaş hukuk anlayışına ve kuvvetler ayrılığı ilkesine uygun hale getirilerek görüşülmesinde veya tasarıdan çıkarılmasında yarar görmekteyiz.

Mehmet Emin Adıyaman
İğdır

Aycan İrmez
Şırnak

MUHALEFET ŞERHİ

1. TASARININ GENELİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRMEMİZ

Milliyetçi Hareket Partisi adaleti, temel hak ve özgürlüklerin güvencesi ve devletin temeli olarak görmektedir. Bu sebeple yargının, bütün vatandaşlarımız açısından tereddütsüz güvenilebilecek bir yapıda olması bizim için olmazsa olmazdır. Bize göre adalete güven; ancak ve ancak yargı sistemin etkin, erişilebilir, adil ve tarafsız olması halinde temin edilebilecektir. Bu çerçevede, yargıya ilişkin hukukî, beşerî, fizikî ve teknolojik kapasitenin geliştirilmesi şarttır.

Çeşitli güç unsurlarının hukuk devleti kurallarına göre sınırlandırılması suretiyle güçlünün değil haklının korunmasının yanı sıra, toplumsal ahengin ve huzurun tesis edilmesi kuşkusuz devletin temel görevleri arasındadır. Bu kapsamda; insanlarımızın adaletli ve hakkaniyetli bir sosyal düzen içerisinde yaşamasını, hukukun üstünlüğü prensibinin hâkim kılınmasını ve temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınmasını sağlayacak tedbirlerin tam manasıyla hayata geçirilmesi oldukça önemlidir.

Bilindiği üzere kişi hürriyetlerinin daha korunaklı hale getirilmesi amacıyla, bölge adliye ve bölge idare mahkemeleri faaliyete geçirilmiş ve iki dereceli olan yargı sistemimiz üç dereceli hale getirilmiştir.

Ancak, görüşmekte olduğumuz Tasarının konusunu teşkil eden Bölge Adliye ve Bölge İdare Mahkemelerinin faaliyete başladığı 20 Temmuz 2016 tarihten bu güne kadar geçen sürede gerek usul hükümlerinin uygulanmasından, gerekse de teşkilatlanmadan kaynaklanan bazı aksaklıklarla karşı karşıya kalındığı bilinmektedir. Bu eksikliklerin giderilmesi için uygulamada karşılaşılan sorunlar da dikkate alınarak kanun değişikliği yapılması doğal ve de gereklidir.

Söz konusu 1-839 esas numaralı Bölge Adliye ve Bölge İdare Mahkemelerinin İşleyişinde Ortaya Çıkan Sorunların Giderilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısında, uygulamada karşılaşılan bazı sorunların giderilmesi ve bazı yeni mekanizmaların getirilmesi bakımından uygun görüp desteklediğimiz hükümler yer aldığı gibi, uygulamada sıkıntılara sebep olabilecek hükümler de bulunmaktadır. Ayrıca, uygulamadan kaynaklı bazı önemli sorunlar da tasarının konusu olduğu halde gündeme getirilmemiştir. Filhakika, yapılan düzenlemeyle mevcut sorunların veya sorunlu alanların tamamıyla çözüldüğünü söyleyebilmek mümkün değildir.

Ortaya çıkan bazı sorunların giderilmesi amacıyla, Tasarıyla, Bölge Adliye Mahkemelerindeki Başkanlar Kurulu, “Hukuk Daireleri Başkanlar Kurulu” ve “Ceza Daireleri Başkanlar Kurulu” olarak ikiye ayrılmaktadır. Özellikle daire sayısı yüksek olan Ankara ve İstanbul Bölge Adliye Mahkemeleri bakımından bu değişiklik iş bölümü ve uzmanlaşma yönüyle mahkemelerin iş ve işlemlerinin hızlandırılmasına katkı verebilecektir.

Tasarıyla, Mahkeme Başkanının görevlerinin artırıldığı anlaşılmaktadır. Ancak, yargıya ilişkin düzenlemelerde, tabi hâkim ilkesi bakımından tartışmalara yol açabilecek ve “davaya göre hâkim atandı” mülahazalarını gündeme getirecek yaklaşımlar, adaletin tesisine hizmet etmeyecektir. Bu sebeple, Tasarının ilk halinde yer alan, herhangi bir dairenin hukukî ya da fiilî sebeplerle toplanmadığı durumlarda mahkeme başkanının takdirine göre istediği üyeyi atması gibi yaklaşımları doğru bulmuyoruz. Önemli olan, dairelerin toplanmasına engel teşkil eden sistemdeki unsurların belirlenip giderilmesi suretiyle dairelerdeki işleyişin aksamasına engel olmaktır. Bu çerçevede, yargıya güveni sarsacak palyatif girişimlerin sisteme kalıcı çözümler getirmeyeceği düşüncesindeyiz.

Bu nedenle, Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kuruluna ait olan “Hukukî veya fiilî nedenlerle bir dairenin kendi üyeleriyle toplanmadığı hallerde ilgisine göre diğer dairelerden üye görevlendirmek” görevinin Bölge İdare Mahkemesi Başkanına verilmesi bazı kaygılara yol açmaktadır. Esasen, böylesi bir kararın kim tarafından verildiğinin yanında objektif kriterler esas alınarak verilip verilmediği önemlidir. Bu sebeple, görevlendirmeye ilişkin kararın “kıdem ve sıra”ya göre verilmesi yönünde komisyonda değişiklik yapılmış olması yerinde olmuştur. Yine de, bu yetkinin “kıdem ve sıra” kriteriyle birlikte Başkanlar Kurulunca kullanılmasının yargıya güven bakımından daha doğru olduğu kanaatindeyiz. Sonuç itibarıyla belirlenen kriterin, bu yetkinin Başkanlar Kurulundan alınıp Mahkeme başkanına verilmesi için yeterli olmadığını düşünüyoruz.

Tasarıyla, Bölge Adliye Mahkemesi Ceza Dairesinin ilk derece mahkemesi kararlarındaki bazı hata ve eksikleri düzelterek istinaf talebini reddedebileceği hususlar genişletilmektedir. Bu genişlemenin Yargıtay Caza Dairesinin temyiz kanun yolunda düzeltme yetkisi ile paralel şekilde ve iş yükünü azaltma amacıyla yapıldığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, esaslı bir genişletme yapılmadığından mevcut sıkıntılıların yine devam edebileceği kanaatindeyiz. Zira mevcut iş yükü ve personel ile ceza dairelerinin şu anda bile iş yüklerinin altından kalkmakta zorlandığı bilinmektedir. Öte yandan, bir sınırlandırma olmaması halinde, istinaf mahkemelerinin de Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı ve Genel Kurulunun itirazlar sebebiyle karşı karşıya kaldığı tıkanma durumuyla kısa sürede karşılaşılabilmesi de ihtimâl dâhilindedir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının re’sen ya da istem üzerine Yargıtay ceza dairelerinin kararlarına karşı itirazda bulunma yetkisine paralel şekilde, Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığına itiraz yetkisinin tanınması özellikle kararlardaki maddî hataların giderilmesi bakımından yerinde olmakla birlikte, itirazın karar veren daireye yapılmasını, itiraz kanun yolunun temel mantığı ile bağdaşmadığını değerlendirmekteyiz. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itirazını Ceza Genel Kuruluna yaptığı dikkate alındığında, Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığının itirazını kararı alan ceza dairesi yerine böyle bir mercie yapması itiraz kanun yolu mantığına daha uygun olacaktır.

Diğer taraftan; Tasarıda uygulamaya dair sorunların giderilmesi, usul ekonomisi ve uyum bakımından da önemli bazı düzenlemeler yapılmaktadır. Duruşmalarda çok uzun olan inceleme raporları veya gerekçeli hükümlerin tamamının “okunma” usulünün “anlatılma” şeklinde değiştirilmesi gibi düzenlemeler zaman kaybının önüne geçilmesini sağlayabilecektir.

2. TASARININ MADDELERİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRMEMİZ

Tasarının ilk halinde yer aldığı halde, özellikle yürütmeyi durdurma kararlarıyla ilgili olmak üzere adaletin tesisine katkı vermeyeceği, adil yargılanmayı haleldar edeceği endişesi barındıran hususların alt komisyon ve komisyon çalışmaları sırasında tasarı metninden çıkarılması olumlu olmuştur.

Tasarının çerçeve 16'ncı maddesi ile Ceza Muhakemesi Kanununun 280 inci maddesinde yapılan düzenleme, Ceza Dairelerini ilgilendiren en önemli hususu teşkil etmektedir. Hukuka aykırılığın düzeltilerek esastan reddine karar verilebileceği durumların genişletilmesi olumlu olmakla birlikte, yapılan genişletmenin iş yükünü azaltmak adına kayda değer bir etkide bulunmayacağı kanaatindeyiz. Dolayısıyla, CMK 280 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin "Dosyada herhangi bir eksiklik bulunmayıp, suçun yanlış nitelendirilmesi dışında, hükümdeki hukuka aykırılık ve hatanın düzeltilmesinin mümkün olduğu hallerde hükmü düzelterek istinaf başvurusunun esastan reddine karar verileceği ve hükmün cezayı artıran nedenle ilgili sanığın ilk derece mahkemesinde savunma yapma imkânı bulamadığı hallerde uygulanamayacağı" şeklinde yeniden tanzim edilmesinin yerinde olacağını değerlendirmekteyiz.

Tasarının çerçeve 18'inci maddesi ile, 271 Sayılı Kanunun 281 inci maddesine eklenen (d) fıkrasındaki "tutanak ve raporlar okunur" ibaresinin "tutanak ve raporlar ayrıntılı bir şekilde anlatılır ve açıklanır" şeklinde değiştirilmesinin usul ekonomisine daha fazla katkı sağlayacağı kanaatindeyiz.

Tasarının çerçeve 22'nci maddesi ile, Yargıtay bakımından temyiz incelemesinden sonra kesinleşen kararlara karşı başvuru olan "Olağanüstü Kanun Yolu" olan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itirazı, istinaf kanun yolu bakımından da düzenlenmekte; Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığına otuz gün içinde kararı veren daireye itiraz edebilme yetkisi tanınmaktadır. Düzenleme özellikle maddî hataların önlenmesine yönelik katkısı açısından olumlu görülmekte ise de; burada savcının itirazı yine kararı veren ceza dairesine yapacak olması, hem itiraz kanun yolunun temel mantığıyla bağdaşmamakta hem de aynı mahkemeden farklı bir karar alınması bakımından sonuç alınması zor bir kanun yolu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tasarının 29'uncu maddesinin ilk haline, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 361 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "bir ay"lık temyiz süresi "iki hafta" olarak değiştirilmekte ve Tasarının 33 üncü maddesindeyse bu kanunun "yayımlı tarihinde yürürlüğe gireceği" öngörülmekteydi.

Ancak, halen söz konusu olan temyiz yolu açık kararlar dikkate alındığında, Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla verilmiş bu kararlara karşı temyiz yoluna başvurmak isteyen tarafların, temyiz süresini iki hafta olarak kısaltan ve derhal yürürlüğe giren kanun hükmü ile karşı karşıya kalacağı ve bu durumun tarafların telafisi imkânsız zararlarına yol açabileceği düşüncesiyle Tasarıya, Kanun yürürlüğe girdiği tarihten önce bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerince verilen kararlara ilişkin temyiz süresinin bir ay olarak uygulanmasına devam

olunmasına ilişkin geçici bir hüküm eklenmesinin gerekli olduğunu komisyonda dile getirmiştik.

Bu konudaki görüşlerimiz doğrultusunda, “6100 sayılı kanunun 361 inci maddesinde temyiz sürelerine ilişkin getirilen değişikliklerin bu kanunun yürürlüğe girmesinin öncesinde verilen kararlar için geçerli olmayacağını öngören” bir geçici maddenin Tasarıya dâhil edilmiş olması, yaşanabilecek hak kayıplarının giderilmesini sağlayacak nitelikte olmuştur.

Öte yandan, konusu itibarıyla bu Kanun Tasarısının kapsamına girdiği ve uygulamada bilinen sorunlu alanlar olduğu halde Tasarı içeriğine dâhil edilmemiş bazı hususlar bulunmaktadır.

Bu çerçevede Tasarıda ihtiyati haciz ve tedbirin infazı ve teminatına dair bir düzenleme yapılmamıştır. Yine Hukuk Muhakemeleri Kanununun 352’nci maddesi uyarınca ön inceleme sonucunda verilen karara karşı temyiz yolunun olup olmadığı tartışmasını ortadan kaldıracak bir düzenlemeye de yer verilmemiştir. Diğer taraftan Hukuk Muhakemeleri Kanununun 353/1 inci maddesinde düzenlenen olumsuz haller yanında bu hallerin olumlu olması durumunda da kararın kesin olup olmayacağına ilişkin mevcut tereddüt giderilmemiştir. Öte yandan Tasarıda, dairelerin görev uyumsuzlukları ile ilgili sorunların giderilmesine yönelik bir düzenleme yapılmakla birlikte, Yargıtay’dakine benzer bir birimin ihdas edilmesi suretiyle sorunu kalıcı ve sağlıklı şekilde çözecek bir mekanizmanın oluşturulması hususu da Tasarıda değerlendirilmemiştir.

Bunların yanı sıra; 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanununun Ek 1 inci maddesinde sıralanan maddeler arasına, bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerince verilen ve miktar veya değeri kırk bin Türk lirasını geçen nihaî kararlara karşı temyiz yoluna başvurulabileceğine dair 364 üncü maddenin de eklenerek mezkûr değer her yıl yeniden değerlendirilme oranında artırılması yönünde bir düzenlemenin Tasarıya eklenmesinin de tereddütlerin giderilmesi bakımından faydalı olacağını değerlendiriyoruz.

Bu ve benzeri uygulamada karşılaşılan sorunlara dair hususların da kanun tasarısında yer alması kuşkusuz adaletin arzu edilen etkinlikte tecellisi bakımından yararlı olurdu.

Celal Adan
İstanbul

İsmail Faruk Aksu
İstanbul

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

**BÖLGE ADLİYE VE BÖLGE İDARE
MAHKEMELERİNİN İŞLEYİŞİNDE ORTAYA
ÇIKAN SORUNLARIN GİDERİLMESİ
AMACIYLA BAZI KANUNLARDA
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN
TASARISI**

MADDE 1- 6/1/1982 tarihli ve 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanunun 3/B maddesinin başlığı “Bölge idare mahkemesi başkanı, daire başkanları ve üyelerinin görevleri:” şeklinde değiştirilmiş, birinci fıkrasının başına “1.” ibaresi, aynı fıkranın (f) bendine “denetlemek” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya denetletmek, personelden kendisine doğrudan bağlı olanlar hakkında ilgili kanunda belirtilen disiplin cezalarını uygulamak” ibaresi ile aynı fıkraya (g) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş, mevcut (h) bendi (i) bendi olarak teselsül ettirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“h) Hukuki veya fiili nedenlerle bir dairenin kendi üyeleri ile toplanmadığı hallerde ilgisine göre diğer dairelerden üye görevlendirmek.”

“2. Daire başkanlarının görevleri şunlardır:

a) Dairelerinde uyumlu, verimli ve düzenli bir çalışmanın gerçekleşmesini ve işlerin makul süre içinde incelenmesini ve karara bağlanmasını sağlamak, dairenin kendi kararları arasında meydana gelen farklılık ve uyumsuzlukların giderilmesi için tedbirler almak.

b) Dosyayı, inceleyecek üyeye havale etmek ve kararların zamanında yazılmasını sağlamak.

c) Personelin özlük işlemlerinin yürütülmesini sağlamak ve izin isteklerini düşünceleriyle birlikte adalet komisyonuna aktarmak.

d) Dairede görevli yazı işleri müdürlüğünün işleyişini denetlemek ve personel hakkında ilgili kanunda belirtilen disiplin cezalarını uygulamak.

e) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

ADALET KOMİSYONUNUN KABUL
ETTİĞİ METİN

**BÖLGE ADLİYE VE BÖLGE İDARE
MAHKEMELERİNİN İŞLEYİŞİNDE ORTAYA
ÇIKAN SORUNLARIN GİDERİLMESİ
AMACIYLA BAZI KANUNLARDA
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN
TASARISI**

MADDE 1- 6/1/1982 tarihli ve 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanunun 3/B maddesinin başlığı “Bölge idare mahkemesi başkanı, daire başkanları ve üyelerinin görevleri:” şeklinde değiştirilmiş, birinci fıkrasının başına “1.” ibaresi, aynı fıkranın (f) bendine “denetlemek” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya denetletmek, personelden kendisine doğrudan bağlı olanlar hakkında ilgili kanunda belirtilen disiplin cezalarını uygulamak” ibaresi ile aynı fıkraya (g) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş, mevcut (h) bendi (i) bendi olarak teselsül ettirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“h) Hukuki veya fiili nedenlerle bir dairenin kendi üyeleri ile toplanmadığı hallerde ilgisine göre diğer dairelerden kıdem ve sıraya göre üye görevlendirmek.”

“2. Daire başkanlarının görevleri şunlardır:

a) Dairelerinde uyumlu, verimli ve düzenli bir çalışmanın gerçekleşmesini ve işlerin makul süre içinde incelenmesini ve karara bağlanmasını sağlamak, dairenin kendi kararları arasında meydana gelen farklılık ve uyumsuzlukların giderilmesi için tedbirler almak.

b) Dosyayı, inceleyecek üyeye havale etmek ve kararların zamanında yazılmasını sağlamak.

c) Personelin özlük işlemlerinin yürütülmesini sağlamak ve izin isteklerini düşünceleriyle birlikte adalet komisyonuna aktarmak.

d) Dairede görevli yazı işleri müdürlüğünün işleyişini denetlemek ve personel hakkında ilgili kanunda belirtilen disiplin cezalarını uygulamak.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

3. Üyelerin görevleri şunlardır:

a) Daire başkanı tarafından verilen dosyaları gerekli şekilde ve zamanında inceleyerek heyete sunmak, düşünce ve görüşlerini bildirmek ve kararları yazmak.

b) Dairelerindeki duruşma ve müzakerelere katılmak.

c) Dairenin uyumlu, verimli ve düzenli çalışmasının sağlanmasında ve işlerin makul süre içinde incelenip karara bağlanmasında daire başkanına yardım etmek.

d) Bu Kanun uyarınca daire başkanı tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

4. Bölge idare mahkemesi başkanının yokluğunda, adalet komisyonu ve dairedeki görevler hariç olmak üzere, en kıdemli daire başkanı başkana vekâlet eder.”

MADDE 2- 2576 sayılı Kanunun 3/C maddesinin dördüncü fıkrasının (a) bendinde yer alan “Gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak ihtisaslaşmayı sağlamak amacıyla, bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki iş bölümünü belirlemek, daireler” ibaresi “Daireler” şeklinde değiştirilmiş ve aynı fıkranın (b) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3- 2576 sayılı Kanunun 3/D maddesinin birinci fıkrasının başına “1.” ibaresi ve aynı maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“2. İki dairenin görevine ilişkin davalar, ilgili dairenin isteği üzerine o dairelerin birlikte yapacakları toplantıda karara bağlanır. Bu toplantıya daire başkanlarından kıdemli olan katılır ve başkanlık eder. Toplanma ve görüşme yeter sayısı beştir. Kararlar oy çokluğuyla verilir. Bu davalar, istemde bulunan ilgili dairenin esas ve karar numaralarını alır.

3. Gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki iş bölümü, Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenir.”

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

e) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

3. Üyelerin görevleri şunlardır:

a) Daire başkanı tarafından verilen dosyaları gerekli şekilde ve zamanında inceleyerek heyete sunmak, düşüncelerini bildirmek ve kararları yazmak.

b) Dairelerindeki duruşma ve müzakerelere katılmak.

c) Dairenin uyumlu, verimli ve düzenli çalışmasının sağlanmasında ve işlerin makul süre içinde incelenip karara bağlanmasında daire başkanına yardım etmek.

d) Bu Kanun uyarınca daire başkanı tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

4. Bölge idare mahkemesi başkanının yokluğunda, adalet komisyonu ve dairedeki görevler hariç olmak üzere, en kıdemli daire başkanı başkana vekâlet eder.”

MADDE 2- 2576 sayılı Kanunun 3/C maddesinin dördüncü fıkrasının (a) bendinde yer alan “Gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak ihtisaslaşmayı sağlamak amacıyla, bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki iş bölümünü belirlemek, daireler” ibaresi “Daireler” şeklinde değiştirilmiş ve fıkranın (b) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3- 2576 sayılı Kanunun 3/D maddesinin birinci fıkrasının başına “1.” ibaresi ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“2. İki dairenin görevine ilişkin davalar, ilgili dairenin isteği üzerine o dairelerin birlikte yapacakları toplantıda karara bağlanır. Bu toplantıya daire başkanlarından kıdemli olan katılır ve başkanlık eder. Toplanma ve görüşme yeter sayısı beştir. Kararlar oy çokluğuyla verilir. Bu davalar, istemde bulunan ilgili dairenin esas ve karar numaralarını alır.

3. Gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki iş bölümü, Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenir.”

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

MADDE 4- 2576 sayılı Kanunun 3/F maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “başkanlar kurulunun” ibaresi “bölge idare mahkemesi başkanının” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 5- 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 20 nci maddesinin altıncı fıkrasında yer alan “İdare” ibaresi “Bölge idare mahkemelerindeki istinaf kanun yolu incelemeleri ile idare” şeklinde değiştirilmiş ve aynı fıkraya “ara kararları” ibaresinden sonra gelmek üzere “daire başkanı” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 6- 2577 sayılı Kanunun 27 nci maddesinin yedinci fıkrasına ikinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir. “Ancak dosyadaki mevcut bilgi ve belgelere göre karar verilememesi halinde itiraza konu karar kaldırılarak eksiklikler tamamlandıktan sonra yeni bir karar verilmek üzere dosya dairesine veya mahkemesine gönderilir.”

MADDE 7- 2577 sayılı Kanunun 45 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “aksine hüküm bulunsa” ibaresi “farklı bir kanun yolu öngörülmüş olsa” şeklinde değiştirilmiş ve aynı maddenin altıncı fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Bu kararlar, dosyayla birlikte kararı veren ilk derece mahkemesine gönderilir ve bu mahkemelerde yedi gün içinde tebliğe çıkarılır.”

MADDE 8- 2577 sayılı Kanunun 50 nci maddesinin birinci fıkrasına birinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiş ve mevcut ikinci cümlesinde yer alan “karar” ibaresi “kararlar” şeklinde değiştirilmiştir.

“Ancak Danıştay ilgili dairesinin onamaya ilişkin kararları, dosyayla birlikte kararı veren ilk derece mahkemesine, kararın bir örneği de bölge idare mahkemesine gönderilir.”

MADDE 9- 2577 sayılı Kanunun 52 nci maddesine üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve mevcut dördüncü fıkra beşinci fıkra olarak teselsül ettirilmiştir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 4- 2576 sayılı Kanunun 3/F maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “başkanlar kurulunun” ibaresi “bölge idare mahkemesi başkanının” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 5- 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 20 nci maddesinin altıncı fıkrasında yer alan “İdare” ibaresi “Bölge idare mahkemelerindeki istinaf kanun yolu incelemeleri ile idare” şeklinde değiştirilmiş ve fıkraya “ara kararları” ibaresinden sonra gelmek üzere “daire başkanı” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 6- 2577 sayılı Kanunun 45 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “aksine hüküm bulunsa” ibaresi “farklı bir kanun yolu öngörülmüş olsa” şeklinde değiştirilmiş ve maddenin altıncı fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Bu kararlar, dosyayla birlikte kararı veren ilk derece mahkemesine gönderilir ve bu mahkemelerde yedi gün içinde tebliğe çıkarılır.”

MADDE 7- 2577 sayılı Kanunun 50 nci maddesinin birinci fıkrasına birinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiş ve mevcut ikinci cümlesinde yer alan “karar” ibaresi “kararlar” şeklinde değiştirilmiştir.

“Ancak Danıştay ilgili dairesinin onamaya ilişkin kararları, dosyayla birlikte kararı veren ilk derece mahkemesine, kararın bir örneği de bölge idare mahkemesine gönderilir.”

MADDE 8- 2577 sayılı Kanunun 52 nci maddesine üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve mevcut dördüncü fıkra beşinci fıkra olarak teselsül ettirilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

“4. Temyiz ve istinaf incelemesi sırasında yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlar kesindir.”

MADDE 10- 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun 26 ncı maddesinin birinci fıkrasına “başkanlık,” ibaresinden sonra gelmek üzere “ceza daireleri başkanlar kurulu, hukuk daireleri” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 11- 5235 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin başlığı “Bölge adliye mahkemesi ceza daireleri başkanlar kurulu ve hukuk daireleri başkanlar kurulu” şeklinde, birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddenin ikinci fıkrasına “başkanlığını” ibaresinden sonra gelmek üzere “ilgili” ibaresi eklenmiştir.

“Bölge adliye mahkemesi ceza daireleri başkanlar kurulu ve hukuk daireleri başkanlar kurulu, bölge adliye mahkemesi başkanı ve ilgili dairelerin başkanlarından oluşur.”

MADDE 12- 5235 sayılı Kanunun 34 üncü maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendine “mahkemesi” ve “başkanlık etmek,” ibarelerinden sonra gelmek üzere “ceza daireleri başkanlar kurulu ve hukuk daireleri” ibaresi eklenmiş ve (4) numaralı bendinde yer alan “kıdem ve sıraya göre” ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 13- 5235 sayılı Kanunun 35 inci maddesinin birinci fıkrasının giriş cümlesinde yer alan “başkanlar kurulunun görevleri şunlardır” ibaresi “ceza daireleri başkanlar kurulu ve hukuk daireleri başkanlar kurulu kendi aralarında toplanır ve aşağıdaki görevleri yaparlar” şeklinde, aynı fıkranın (1) numaralı bendinde yer alan “Bölge adliye mahkemesi hukuk ve ceza dairelerinin numaralarını ve aralarındaki işbölümünü belirlemek, daireler” ibaresi “Daireler” şeklinde ve (3) numaralı bendinde yer alan “Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu veya Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa” ibaresi “Hukuk Muhakemeleri

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

“4. Temyiz ve istinaf incelemesi sırasında yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlar kesindir.”

MADDE 9- 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun 26 ncı maddesinin birinci fıkrasına “başkanlık,” ibaresinden sonra gelmek üzere “ceza daireleri başkanlar kurulu, hukuk daireleri” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 10- 5235 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin başlığı “Bölge adliye mahkemesi ceza daireleri başkanlar kurulu ve hukuk daireleri başkanlar kurulu” şeklinde, birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddenin ikinci fıkrasına “başkanlığını” ibaresinden sonra gelmek üzere “ilgili” ibaresi eklenmiştir.

“Bölge adliye mahkemesi ceza daireleri başkanlar kurulu ve hukuk daireleri başkanlar kurulu, bölge adliye mahkemesi başkanı ve ilgili dairelerin başkanlarından oluşur.”

MADDE 11- 5235 sayılı Kanunun 34 üncü maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendine “mahkemesi” ve “başkanlık etmek,” ibarelerinden sonra gelmek üzere “ceza daireleri başkanlar kurulu ve hukuk daireleri” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 12- 5235 sayılı Kanunun 35 inci maddesinin birinci fıkrasının giriş cümlesinde yer alan “başkanlar kurulunun görevleri şunlardır” ibaresi “ceza daireleri başkanlar kurulu ve hukuk daireleri başkanlar kurulu kendi aralarında toplanır ve aşağıdaki görevleri yaparlar” şeklinde, aynı fıkranın (1) numaralı bendinde yer alan “Bölge adliye mahkemesi hukuk ve ceza dairelerinin numaralarını ve aralarındaki işbölümünü belirlemek, daireler” ibaresi “Daireler” şeklinde ve (3) numaralı bendinde yer alan “Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu veya Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa” ibaresi “Hukuk Muhakemeleri

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Kanunu veya Ceza Muhakemesi Kanununa” şeklinde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak bölge adliye mahkemeleri ceza ve hukuk daireleri arasındaki iş bölümü, Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenir.”

MADDE 14- 5235 sayılı Kanunun 40 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendine “giderilmesi için” ibaresinden sonra gelmek üzere “ceza daireleri başkanlar kuruluna veya hukuk daireleri” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 15- 5235 sayılı Kanunun 46 ncı maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “başkanlar kurulunun” ibaresi “bölge adliye mahkemesi başkanının” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 16- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 280 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “(c)” ibaresi “(a), (c), (d)” şeklinde değiştirilmiş, aynı fıkra (a) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bentler eklenmiş, mevcut (b) ve (c) bentleri (d) ve (e) bentleri olarak teselsül ettirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“b) Cumhuriyet savcısının istinaf yoluna başvurma nedenine uygun olarak mahkumiyete konu suç için kanunda yazılı cezanın en alt derecesinin uygulanmasını uygun görmesi halinde, hukuka aykırılığın düzeltilerek istinaf başvurusunun esastan reddine,

c) Olayın daha fazla araştırılmasına ihtiyaç duyulmadan davanın reddine karar verilmesi veya güvenlik tedbirlerine ilişkin hatalı kararın düzeltilmesi gereken hallerde hukuka aykırılığın düzeltilerek istinaf başvurusunun esastan reddine,”

“(3) Birinci ve ikinci fıkra uyarınca verilen kararların sanık lehine olması halinde, bu hususların istinaf isteminde bulunmamış olan diğer sanıklara da uygulanma olanağı varsa bu sanıklar da istinaf isteminde bulunmuşçasına verilen kararlardan yararlanırlar.”

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Kanunu veya Ceza Muhakemesi Kanununa” şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak bölge adliye mahkemeleri ceza ve hukuk daireleri arasındaki iş bölümü, Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenir.”

MADDE 13- 5235 sayılı Kanunun 40 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendine “giderilmesi için” ibaresinden sonra gelmek üzere “ceza daireleri başkanlar kuruluna veya hukuk daireleri” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 14- 5235 sayılı Kanunun 46 ncı maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “başkanlar kurulunun” ibaresi “bölge adliye mahkemesi başkanının” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 15- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 280 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “(c)” ibaresi “(a), (c), (d)” şeklinde değiştirilmiş, fıkra (a) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bentler eklenmiş, mevcut (b) ve (c) bentleri (d) ve (e) bentleri olarak teselsül ettirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“b) Cumhuriyet savcısının istinaf yoluna başvurma nedenine uygun olarak mahkumiyete konu suç için kanunda yazılı cezanın en alt derecesinin uygulanmasını uygun görmesi hâlinde, hukuka aykırılığın düzeltilerek istinaf başvurusunun esastan reddine,

c) Olayın daha fazla araştırılmasına ihtiyaç duyulmadan davanın reddine karar verilmesi veya güvenlik tedbirlerine ilişkin hatalı kararın düzeltilmesi gereken hâllerde hukuka aykırılığın düzeltilerek istinaf başvurusunun esastan reddine,”

“(3) Birinci ve ikinci fıkra uyarınca verilen kararların sanık lehine olması hâlinde, bu hususların istinaf isteminde bulunmamış olan diğer sanıklara da uygulanma olanağı varsa bu sanıklar da istinaf isteminde bulunmuşçasına verilen kararlardan yararlanırlar.”

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

MADDE 17- 5271 sayılı Kanununun 281 inci maddesinin birinci fıkrasına “mahkemesi” ibaresinden sonra gelmek üzere “daire” ibaresi eklenmiş ve aynı fıkranın ikinci cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 18- 5271 sayılı Kanununun 282 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “okunur” ibaresi “anlatılır” şeklinde, (b) bendinde yer alan “de okunur” ibaresi “anlatılır” şeklinde ve (c) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, aynı fıkra (c) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve mevcut (d) bendi (e) bendi olarak teselsül ettirilmiştir.

“c) İlk derece mahkemesinde dinlenen tanıkların ifadelerini içeren tutanaklar ile keşif tutanakları ve bilirkişi raporu anlatılır.

d) Bölge adliye mahkemesi duruşma hazırlığı aşamasında toplanan delil ve belgeler, yapılmışsa keşif ve bilirkişi açıklamalarına ilişkin tutanak ve raporlar okunur.”

MADDE 19- 5271 sayılı Kanununun 283 üncü maddesinin birinci fıkrasına “yoluna” ibaresinden sonra gelmek üzere “yalnız” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 20- 5271 sayılı Kanununun 285 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Türk Ceza Kanununun” ibaresi “23/4/2016 tarihli ve 6706 sayılı Cezaî Konularda Uluslararası Adli İş Birliği Kanununun” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 21- 5271 sayılı Kanununun 291 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “yedi” ibaresi “onbeş” şeklinde değiştirilmiştir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 16- 5271 sayılı Kanununun 281 inci maddesinin birinci fıkrasına “mahkemesi” ibaresinden sonra gelmek üzere “daire” ibaresi eklenmiş ve fıkranın ikinci cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 17- 5271 sayılı Kanununun 282 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “okunur” ibaresi “anlatılır” şeklinde, (b) bendinde yer alan “de okunur” ibaresi “anlatılır” şeklinde ve (c) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, aynı fıkra (c) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve mevcut (d) bendi (e) bendi olarak teselsül ettirilmiştir.

“c) İlk derece mahkemesinde dinlenen tanıkların ifadelerini içeren tutanaklar ile keşif tutanakları ve bilirkişi raporu anlatılır.

d) Bölge adliye mahkemesi duruşma hazırlığı aşamasında toplanan delil ve belgeler, yapılmışsa keşif ve bilirkişi açıklamalarına ilişkin tutanak ve raporlar okunur.”

MADDE 18- 5271 sayılı Kanununun 283 üncü maddesinin birinci fıkrasına “yoluna” ibaresinden sonra gelmek üzere “yalnız” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 19- 5271 sayılı Kanununun 285 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Türk Ceza Kanununun” ibaresi “23/4/2016 tarihli ve 6706 sayılı Cezaî Konularda Uluslararası Adli İş Birliği Kanununun” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 20- 5271 sayılı Kanununun 286 nci maddesinin ikinci fıkrasına (b) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve diğer bentler buna göre teselsül ettirilmiştir.

“c) Hapis cezasından çevrilen seçenек yaptırımlara ilişkin ilk derece mahkemesi kararları ile ilgili olarak bölge adliye mahkemesince verilen; seçenек yaptırımlara ilişkin her türlü kararlar ve istinaf başvurusunun esastan reddine dair kararlar,”

MADDE 21- 5271 sayılı Kanununun 291 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “yedi” ibaresi “on beş” şeklinde değiştirilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

MADDE 22- 5271 sayılı Kanunun Altıncı Kitap Üçüncü Kısım Birinci Bölüm başlığında yer alan “Yargıtay” ibaresi yürürlükten kaldırılmış ve aynı Kanuna 308 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 308/A maddesi eklenmiştir.

“Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itiraz yetkisi

MADDE 308/A-(1) Bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin kesin nitelikteki kararlarına karşı bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı, re’sen veya istem üzerine, kararın kendisine verildiği tarihten itibaren otuz gün içinde kararı veren daireye itiraz edebilir. Sanığın lehine itirazda süre aranmaz. Daire, mümkün olan en kısa sürede itirazı inceler ve yerinde görürse kararını düzeltir, aksi halde itirazı reddeder. İtirazın reddine ilişkin kararlar kesindir.”

MADDE 23- 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 101 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(2) 99 uncu madde gereğince cezaların toplanması gerektiğinde bu hususta hüküm verme yetkisi, en fazla cezaya hükmetmiş bulunan mahkemeye, bu durumda birden çok mahkeme yetkili ise son hükmü vermiş olan mahkemeye aittir. En fazla cezanın;

a) Yargıtay tarafından ilk derece mahkemesi sıfatıyla verilmesi halinde Ankara ağır ceza mahkemesince,

b) Bölge adliye mahkemesi tarafından ilk derece mahkemesi sıfatıyla verilmesi halinde bölge adliye mahkemesinin bulunduğu il ağır ceza mahkemesince,

c) Bölge adliye mahkemesi tarafından duruşma açmak suretiyle verilmesi halinde ise hükmü kaldırılan ilk derece mahkemesince,

bu hususta karar verilir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 22- 5271 sayılı Kanunun 304 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “gönderilmek üzere bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığına verir.” ibaresi “gönderir.” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 23- 5271 sayılı Kanunun Altıncı Kitap Üçüncü Kısım Birinci Bölüm başlığında yer alan “Yargıtay” ibaresi metinden çıkarılmış ve 308 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 308/A maddesi eklenmiştir.

“Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itiraz yetkisi

MADDE 308/A-(1) Bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin kesin nitelikteki kararlarına karşı bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı, re’sen veya istem üzerine, kararın kendisine verildiği tarihten itibaren otuz gün içinde kararı veren daireye itiraz edebilir. Sanığın lehine itirazda süre aranmaz. Daire, mümkün olan en kısa sürede itirazı inceler ve yerinde görürse kararını düzeltir, aksi halde itirazı reddeder. İtirazın reddine ilişkin kararlar kesindir.”

MADDE 24- 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 101 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(2) 99 uncu madde gereğince cezaların toplanması gerektiğinde bu hususta hüküm verme yetkisi, en fazla cezaya hükmetmiş bulunan mahkemeye, bu durumda birden çok mahkeme yetkili ise son hükmü vermiş olan mahkemeye aittir. En fazla cezanın;

a) Yargıtay tarafından ilk derece mahkemesi sıfatıyla verilmesi hâlinde Ankara ağır ceza mahkemesince,

b) Bölge adliye mahkemesi tarafından ilk derece mahkemesi sıfatıyla verilmesi hâlinde bölge adliye mahkemesinin bulunduğu il ağır ceza mahkemesince,

c) Bölge adliye mahkemesi tarafından duruşma açmak suretiyle verilmesi hâlinde ise hükmü kaldırılan ilk derece mahkemesince,

bu hususta karar verilir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

(3) Bu madde uyarınca verilen kararlara karşı itiraz yoluna gidilebilir.”

MADDE 24- 5275 sayılı Kanununun 107 nci maddesinin onbirinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “mahkemeye verilir” ibaresi “mahkemeye; hüküm veya hükümlerden biri bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay tarafından verilmiş ise 101 inci maddenin ikinci fıkrasına göre belirlenen ilk derece mahkemesine; hükümlü başka bir yerde bulunuyorsa o yerde bulunan aynı derecedeki mahkemeye verilir” şeklinde ve onbeşinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(15) Hükümlü, geri kalan süre içinde işlediği kasıtlı bir suçtan dolayı hapis cezasına mahkûm edilirse ya da bağlı tutulduğu yükümlülükleri yerine getirmezse hükmü veren ilk derece mahkemesi, cezaların toplandığı haller ile hükmün bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay tarafından verilmiş olması halinde ise 101 inci maddenin ikinci fıkrasına göre belirlenen ilk derece mahkemesi tarafından koşullu salıverilme kararının geri alınmasına dosya üzerinden karar verilir. Bu kararlara karşı itiraz yolu açıktır.”

MADDE 25- 11/12/2010 tarihli ve 6087 sayılı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanununun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasına (b) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve mevcut (c) bendi (ç) bendi olarak teselsül ettirilmiştir.

“(c) Bölge adliye ve bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki işbölümü ile ilk derece mahkemeleri arasındaki iş dağılımını karara bağlamak.”

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(3) Bu madde uyarınca verilen kararlara karşı itiraz yoluna gidilebilir.”

MADDE 25- 5275 sayılı Kanununun 107 nci maddesinin onbirinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “mahkemeye verilir” ibaresi “mahkemeye; hüküm veya hükümlerden biri bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay tarafından verilmiş ise 101 inci maddenin ikinci fıkrasına göre belirlenen ilk derece mahkemesine; hükümlü başka bir yerde bulunuyorsa o yerde bulunan aynı derecedeki mahkemeye verilir” şeklinde ve onbeşinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(15) Hükümlü, geri kalan süre içinde işlediği kasıtlı bir suçtan dolayı hapis cezasına mahkûm edilirse ya da bağlı tutulduğu yükümlülükleri yerine getirmezse hükmü veren ilk derece mahkemesi, cezaların toplandığı hâller ile hükmün bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay tarafından verilmiş olması hâlinde ise 101 inci maddenin ikinci fıkrasına göre belirlenen ilk derece mahkemesi tarafından koşullu salıverilme kararının geri alınmasına dosya üzerinden karar verilir. Bu kararlara karşı itiraz yolu açıktır.”

MADDE 26- 11/12/2010 tarihli ve 6087 sayılı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanununun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasına (b) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve mevcut (c) bendi (ç) bendi olarak teselsül ettirilmiştir.

“(c) Bölge adliye ve bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki iş bölümü ile ilk derece mahkemeleri arasındaki iş dağılımını karara bağlamak.”

MADDE 27- (1) 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 301 inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Hükümün gerekçesinin yazılarak imzalanmasından itibaren bir ay içinde taraflardan birinin başvurusu üzerine hükmün mühürlenmiş bir nüshası makbuz karşılığında başvurana tarafa

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

MADDE 26- 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 302 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(5) Kanun yollarından geçmek suretiyle kesinleşen kararların kesinleşme kaydı ile kesinleşme kaydı yapılan kararların yerine getirilmesi için gerekli bildirimler de ilk derece mahkemesince yapılır.”

MADDE 27- 6100 sayılı Kanunun 352 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 352- (1) Bölge adliye mahkemesi hukuk dairesince dosya üzerinde yapılacak ön inceleme sonunda aşağıdaki durumlardan birinin tespiti halinde öncelikle gerekli karar verilir.

a) İncelemenin başka bir dairece veya bölge adliye mahkemesince yapılmasının gerekli olması.

b) Kararın kesin olması.

c) Başvurunun süresi içinde yapılmaması.

ç) Başvuru şartlarının yerine getirilmemesi.

d) Başvuru sebeplerinin veya gerekçesinin hiç gösterilmemesi.

(2) Ön inceleme heyetçe veya görevlendirilecek bir üye tarafından yapılır ve ön inceleme sonunda karar heyetçe verilir.

(3) Eksiklik bulunmadığı anlaşılan dosya incelemeye almır.”

MADDE 28- 6100 sayılı Kanunun 359 uncu maddesinin başlığına “ve tebliği” ibaresi ve aynı maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

verilir, diğer nüshası da gecikmeksizin diğer tarafa tebliğ edilir. Bu süre içinde herhangi bir başvuru olmazsa, hüküm yazı işleri müdürü tarafından takip eden bir ay içinde taraflara re’sen tebliğ edilir.”

MADDE 28- 6100 sayılı Kanunun 302 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(5) Kanun yollarından geçmek suretiyle kesinleşen kararların kesinleşme kaydı ile kesinleşme kaydı yapılan kararların yerine getirilmesi için gerekli bildirimler de ilk derece mahkemesince yapılır.”

MADDE 29- 6100 sayılı Kanunun 352 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 352- (1) Bölge adliye mahkemesi hukuk dairesince dosya üzerinde yapılacak ön inceleme sonunda aşağıdaki durumlardan birinin tespiti hâlinde öncelikle gerekli karar verilir.

a) İncelemenin başka bir dairece veya bölge adliye mahkemesince yapılmasının gerekli olması.

b) Kararın kesin olması.

c) Başvurunun süresi içinde yapılmaması.

ç) Başvuru şartlarının yerine getirilmemesi.

d) Başvuru sebeplerinin veya gerekçesinin hiç gösterilmemesi.

(2) Ön inceleme heyetçe veya görevlendirilecek bir üye tarafından yapılır ve ön inceleme sonunda karar heyetçe verilir.

(3) Eksiklik bulunmadığı anlaşılan dosya incelemeye almır.”

MADDE 30- 6100 sayılı Kanunun 353 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (3) numaralı alt bendinde yer alan “veyahut mahkemenin bölge adliye mahkemesinin yargı çevresi dışında kalması” ibaresi ile bendin (5) numaralı alt bendinde yer alan “, merci tayinine” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 31- 6100 sayılı Kanunun 359 uncu maddesinin başlığına “ve tebliği” ibaresi ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

“(3) Temyizi kabil olmayan kararlar, ilk derece mahkemesi tarafından; temyizi kabil olan kararlar ise bölge adliye mahkemesi tarafından tebliğe çıkarılır.”

MADDE 29- 6100 sayılı Kanunun 361 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “bir ay” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 30- 6100 sayılı Kanunun 362 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin başına “Kira ilişkisinden doğan ve miktar veya değeri itibarıyla temyiz edilebilen alacak davaları hariç olmak üzere” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 31- 6100 sayılı Kanunun 363 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) İlk derece mahkemelerinin kesin olarak verdikleri kararlar ile istinaf incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlarına ve bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinin ilk derece mahkemesi sıfatıyla kesin olarak verdikleri kararlar ile yine bu sıfatla verdikleri ve temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlarına karşı, yürürlükteki hukuka aykırı bulunduğu ileri sürülerek Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından kanun yararına temyiz yoluna başvurulur.”

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

“(3) Temyizi kabil olmayan kararlar, ilk derece mahkemesi tarafından; temyizi kabil olan kararlar ise bölge adliye mahkemesi tarafından tebliğe çıkarılır.

(4) Hüküm gerekçesinin yazılarak imzalanmasından itibaren bir ay içinde taraflardan birinin başvurusu üzerine hükmün mühürlenmiş bir nüshası makbuz karşılığında başvuran tarafa verilir, diğer nüshası da gecikmeksizin diğer tarafa tebliğ edilir. Bu süre içinde herhangi bir başvuru olmazsa, hüküm yazı işleri müdürü tarafından takip eden bir ay içinde taraflara re’sen tebliğ edilir. Hükümün bir nüshası da dosyasında saklanır.”

MADDE 32- 6100 sayılı Kanunun 361 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “bir ay” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 33- 6100 sayılı Kanunun 362 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin başına “Kira ilişkisinden doğan ve miktar veya değeri itibarıyla temyiz edilebilen alacak davaları hariç olmak üzere” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 34- 6100 sayılı Kanunun 363 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) İlk derece mahkemelerinin kesin olarak verdikleri kararlar ile istinaf incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlarına ve bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinin ilk derece mahkemesi sıfatıyla kesin olarak verdikleri kararlar ile yine bu sıfatla verdikleri ve temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlarına karşı, yürürlükteki hukuka aykırı bulunduğu ileri sürülerek Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından kanun yararına temyiz yoluna başvurulur.”

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu Kanunla, 5271 sayılı Kanunun 291 inci maddesi ile 6100 sayılı Kanunun 361 inci maddesinde temyiz sürelerine ilişkin olarak yapılan değişiklikler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte ve sonrasında verilen kararlar hakkında uygulanır.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 32- 6100 sayılı Kanununun 353 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (3) numaralı alt bendinde yer alan “veyahut mahkemenin bölge adliye mahkemesinin yargı çevresi dışında kalması” ibaresi ile aynı bendin (5) numaralı alt bendinde yer alan “, merci tayinine” ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 33- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 34- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(2) Hakimler ve Savcılar Kurulu tarafından bölge adliye ve bölge idare mahkemesi daireleri arasında iş bölümü yapıncaya kadar bölge adliye ve bölge idare mahkemesi başkanlar kurullarınca yapılan iş bölümünün uygulanmasına devam olunur.”

MADDE 35- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 36- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Binali Yıldırım

Başbakan

Başbakan Yardımcısı

N. Canikli

Başbakan Yardımcısı

Y. T. Türkeş

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı

F. B. Sayan Kaya

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

M. Müezzinoğlu

Ekonomi Bakanı V.

M. Özhaseki

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı

F. Çelik

Kalkınma Bakanı

L. Elvan

Millî Eğitim Bakanı

İ. Yılmaz

Sağlık Bakanı

R. Akdağ

Başbakan Yardımcısı

M. Şimşek

Başbakan Yardımcısı

V. Kaynak

Avrupa Birliği Bakanı

Ö. Çelik

Çevre ve Şehircilik Bakanı

M. Özhaseki

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı V.

B. Bozdağ

Gümrük ve Ticaret Bakanı

B. Tüfenkci

Kültür ve Turizm Bakanı V.

R. Akdağ

Millî Savunma Bakanı

F. Işık

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı V.

Başbakan Yardımcısı

N. Kurtulmuş

Adalet Bakanı

B. Bozdağ

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı

F. Özlü

Dışişleri Bakanı V.

S. Soylu

Gençlik ve Spor Bakanı

A. Ç. Kılıç

İçişleri Bakanı

S. Soylu

Maliye Bakanı

N. Ağbal

Orman ve Su İşleri Bakanı

V. Eroğlu